

Työeläkeindikaattorit 2019

Työeläkeindikaattorit 2019

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Helsinki 2019

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

SAATE

Eläkepolitiikassa tavoitellaan riittäviä työeläkkeitä, työeläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä sekä työurien pidentymistä. Eläketurvakeskus tuotti eläketurvan kehityksen seurantaan ja arviointia tukevat mittarit ensimmäisen kerran vuonna 2013. *Työeläkeindikaattorit* antavat kuvan työeläketurvan tilasta sekä toteutuneesta ja ennakoitusta kehityksestä. Indikaattorikokoelma on suunnattu päätöksentekijöille ja muille eläketurvan kehitysnäkymistä kiinnostuneille. Indikaattoreiden aihepiireistä löytyy lisää tietoa Eläketurvakeskuksen verkkosivuilta ja eri julkaisuista.

Työeläkeindikaattorit on ryhmitelty kolmen keskeisen tavoitteen mukaisesti työuran pituuden, eläkkeiden tason ja eläkkeiden rahoituksen mittareihin. Ydinindikaattoreihin on valittu työeläketurvan kehityksen ja eläkeuudistusten seurannan kannalta keskeisimmät asiat. Täydentävät indikaattorit antavat nimensä mukaisesti lisävaloa.

Katsauksen mittareita ovat olleet kokoamassa Jaakko Kiander, Jari Kannisto, Marja Kiviniemi, Juha Knuuti, Jukka Lampi, Heidi Nyman, Juha Rantala, Kaarlo Reipas ja Janne Salonen Eläketurvakeskuksesta sekä Kimmo Koivurinne Telasta.

Helsingissä syyskuussa 2019

Jaakko Kiander

Johtaja, Eläketurvakeskus

SISÄLTÖ

Saate	3
1 Työuran pituus	7
1.1 Ydinindikaattorit	7
1.1.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote.....	8
1.1.2 Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote	10
1.1.3 Työllisyysaste.....	11
1.1.4 Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus.....	12
1.2 Täydentävät indikaattorit	13
1.2.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo	14
1.2.2 60- ja 62-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisiän odote	15
1.2.3 Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista	16
1.2.4 Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus	17
1.2.5 Työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin	18
1.2.6 55–67-vuotiaiden työllisyysasteet.....	19
1.2.7 20–29-vuotiaiden työllisyysaste	20
1.2.8 55–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin	21
2 Eläkkeiden taso	23
2.1 Ydinindikaattorit	23
2.1.1 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke.....	24
2.1.2 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon	25
2.1.3 Keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon vuosina 2015–2085.....	26
2.1.4 Eläkkeen korvausaste	27
2.1.5 Esimerkilaskelma eläkkeiden korvausasteiden kehityksestä	28
2.2 Täydentävät indikaattorit	29
2.2.1 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke ja osuus eläketulosta desiileittäin.....	30
2.2.2 Eläkkeen korvausasteen jakauma.....	31
2.2.3 Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo	32
2.2.4 Eläkeläisten pienituloisuus.....	33
3 Eläkemenot ja rahoitus.....	35
3.1 Ydinindikaattorit	35
3.1.1 Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen	36
3.1.2 Työeläkemenot suhteessa työtulosummaan	37
3.1.3 TyEL:n meno- ja maksuprosentti.....	38
3.1.4 Karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste	39
3.2 Täydentävät indikaattorit	41
3.2.1 Työ- ja kansaneläkemenot	42
3.2.2 Työeläkemaksuprosentit.....	43
3.2.3 Työeläkevarat suhteessa palkkasummaan.....	44
3.2.4 Sijoitusten tuotto.....	45
3.2.5 Työeläkemaksujen sisäinen tuotto sukupolvikohtaisesti	46

1 Työuran pituus

1.1 Ydinindikaattorit

- 1.1.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote
- 1.1.2 Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote
- 1.1.3 Työllisyysaste
- 1.1.4 Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus

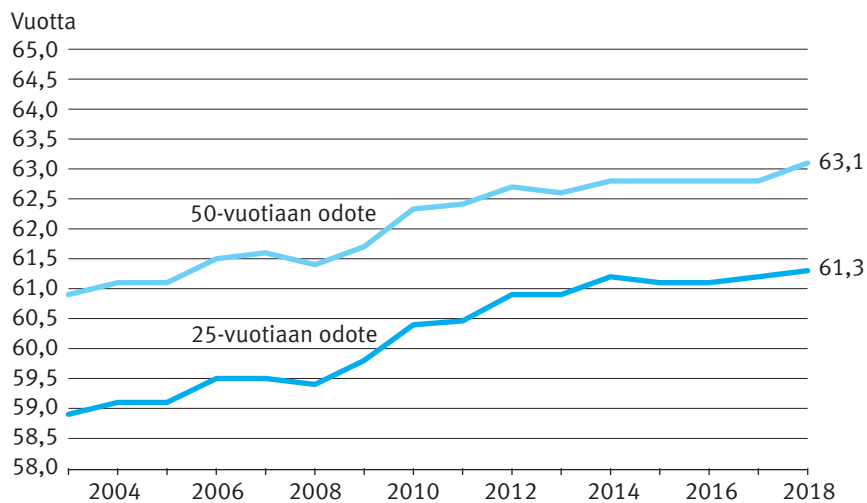
1.1.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote

Eläkkeellesiirtymisiän odote kuvaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, kun oletetaan, että ikäluokittainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Osa-aikaeläkkeelle tai osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ei oteta mukaan odotetta laskettaessa.

Eläkkeellesiirtymisiän odote voidaan laskea minkä ikäiselle henkilölle tahansa. Perusindikaattoriksi on valittu 25-vuotiaan odote.

Kuvio 1.1.1a.

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 2003–2018, kaikki työeläkkeelle siirtyneet

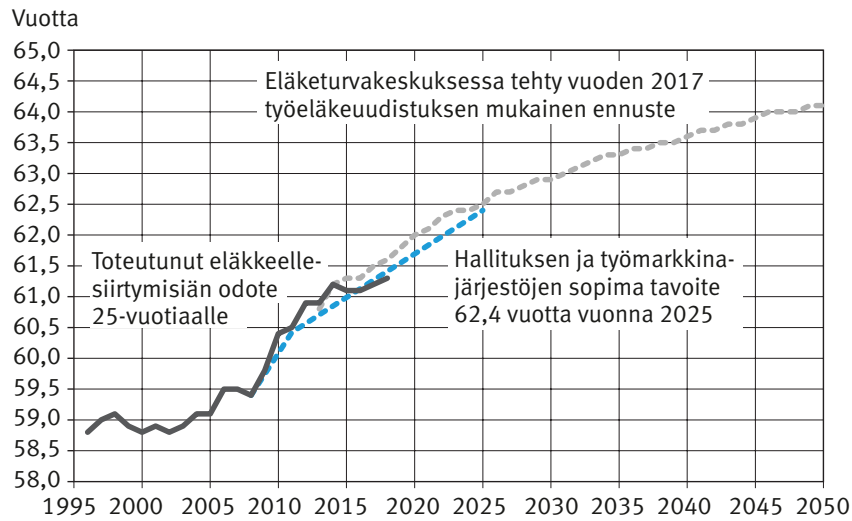

25-vuotiaan odote on noussut 2,4 vuotta eläkeuudistuksia edeltävästä tasosta (2003). Vuonna 2018 odotteen arvo 25-vuotiaalle oli 61,3 vuotta. Odote nousi 0,1 vuodella edellisestä vuodesta. Jos vuonna 2018 henkilö oli työeläkevakuutettuna vielä 50-vuotiaana eikä ollut eläkkeellä, niin hänen eläkkeellesiirtymisiän odotteensa oli 1,8 vuotta korkeampi kuin 25-vuotiaan odote eli 63,1 vuotta. Tämä 50-vuotiaan odote nousi viime vuonna 0,3 vuodella useamman vuoden tasaantumisvaiheen jälkeen. Keskeinen syy tähän oli vanhuuseläkeiän alarajan nouseminen. Viime vuonna vanhuuseläkeikään tuli ensimmäinen ikäluokka (vuonna 1955 syntyneet), jonka vanhuuseläkkeen alaikäraja nousi vuoden 2017 eläkeuudistuksen seurauksena. Heillä ikäraja oli kolme kuukautta korkeampi kuin vuotta vanhemmilla eli 63 vuotta ja kolme kuukautta. Muutoksen vuoksi viime vuonna vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä jäi edellisvuotta pienemmäksi, koska loppuvuonna 1955 syntyneet saavuttivat vanhuuseläkkeen alaikärajan vasta tänä vuonna. Aiempina vuosina vanhuuseläkeiän alarajan on täyttänyt koko ikäluokka samana vuonna.

Lisätietoa: Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä

Kuvio 1.1.1b.

Eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 1996–2050: toteuma, tavoite ja ennuste

Vuonna 2009 hallitus ja keskeiset työmarkkinajärjestöt asettivat tavoitteeksi, että 25-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odotteen tulisi nousta vuoteen 2025 mennessä 62,4 vuoteen. Eläkkeellesiirtymisikää koskevan tavoitteen toteuttamiseksi vahvistettiin tammikuussa 2016 hallituksen esitykset työeläkelakien muuttamiseksi. Uudet työeläkelait tulivat voimaan 1.1.2017.

Eläkkeellesiirtymisiän odote oli vielä 2000-luvun alussa 59 vuoden tuntumassa. Odote nousi 1996–2004 välisenä aikana maltillisesti. Vuosina 2005–2014 odote nousi selvästi. Nopeaan muutokseen erityisesti vuoden 2009 jälkeen vaikutti vahvasti työttömyyseläkkeen poistuminen. Sen vaikutuksen poistuttua keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä ei juuri ole viime vuosina muuttunut. Asetetun tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että odote jatkaa nousuaan vuoden 2018 tasolta 1,1 vuotta vuoteen 2025 mennessä. Eläketurvakeskuksen tekemässä vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutusarviossa arviointiin, että vanhuuseläkeikärajojen vähittäisen noston seurauksena eläkkeellesiirtymisiän odote nousisi tavoitellulle tasolle vuoden 2025 tietämissä (*Laskelmia vuoden 2017 työeläkeuudistuksen vaikutuksista – Hallituksen esitykseen perustuvat arviot. Eläketurvakeskuksen raportteja 05/2015*).

1.1.2 Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote

Työvoimaan kuulumisajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa lukeutuvan työvoimaan jäljellä olevana elinaikanaan, jos kyseisen vuoden työvoimaosuudet muodostuisivat pysyviksi.

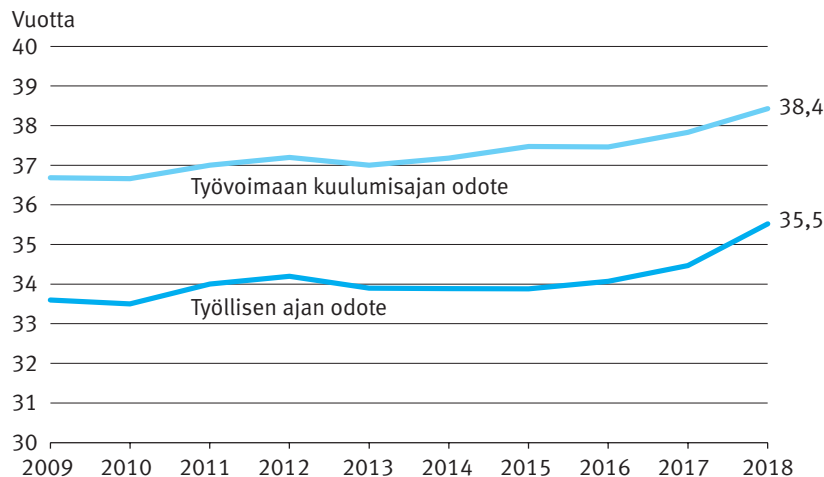
Työllisen ajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa olevan työsuhhteessa tai yrittäjänä jäljellä olevana elinaikanaan, jos kyseisen vuoden työssäoloasteet muodostuisivat pysyviksi. Sen vuosittaiset arvot ovat samalla tavalla suhdanneherkkiä kuin työllisyysaste.

Laskelmat perustuvat Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen aineistoon. Käytetyt suureet ovat työvoimaosuus ja työllisyysaste. Tarkemmat määritelmät löytyvät Tilastokeskuksen sivulta <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Laskelmat on tehty Eläketurvakeskuksessa.

Kuvio 1.1.2.

15-vuotiaan työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odote vuosina 2009–2018

Työvoimaan kuulumisajan odote on kasvanut tarkastelujaksolla hieman alle kaksi prosenttiyksikköä. Työllisen ajan odote pysyi vuoteen 2016 asti noin 34:ssä vuodessa. Viimeisen kahden vuoden aikana odote on noussut noin 1,5 prosenttiyksikköä.

Työvoimaan kuulumisajan ja työllisen ajan odotteen välinen noin kolmen vuoden ero johtuu työttömyydestä.

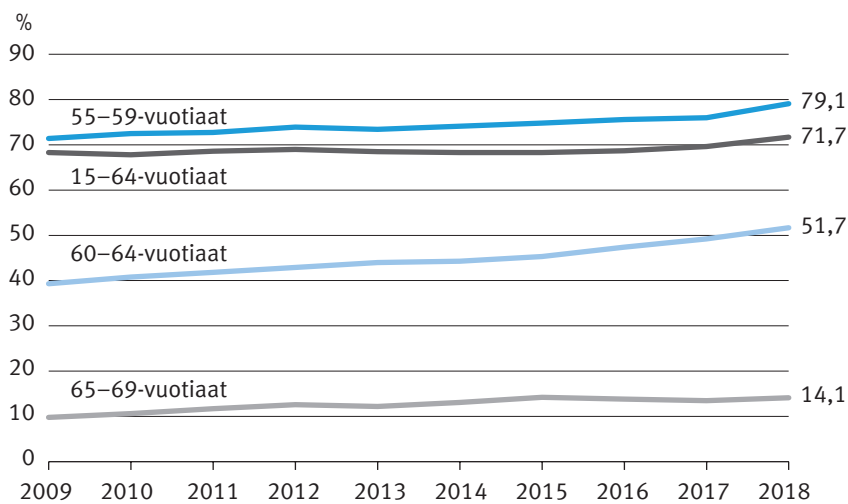
1.1.3 Työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin. Tavallisesti työllisyysaste lasketaan 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena saman ikäisestä väestöstä. Näin ollen 65–69-vuotiaat eivät vaikuta koko väestön työllisyysasteeseen.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahanpalkkaa tai luontaisetta vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Kuvio 1.1.3.

Työllisyysaste ikäryhmittäin vuosina 2009–2018

2000-luvulla työllisyysaste nousi finanssikriisiin 2008 saakka. Sen jälkeen kehitys on ollut erityisen suotuisaa 55 vuotta täyttäneiden ikäryhmissä. 55–59-vuotiaiden työllisyysaste on ollut koko työikäisen väestön työllisyysastetta korkeammalla vuodesta 2008. Ikäryhmän työllisyysaste on noussut trendinomaisesti ja oli vuonna 2018 korkeammalla kuin kertaakaan 2000-luvulla (79,1 %). Edellisvuodesta työllisyysaste nousi 3,1 prosenttiyksikköä.

Myös 60–64-vuotiaiden työllisyys on parantunut merkittävästi. Ikäryhmän työllisyysaste on noussut finanssikriisin jälkeen 2000-luvun ennätykseen ylittäen ensimmäisen kerran 50 prosentin tason (51,7 %). Viime vuonna 60–64-vuotiaiden työllisyysaste nousi 2,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2017.

65–69-vuotiaiden työllisyys on parantunut erityisesti vuoden 2005 työeläkeuudistuksen jälkeen. Pääsyy muutokseen lienee vanhuuseläkkeen yläikärajan muutos 65 vuodesta 68 vuoteen. Ennen uudistusta tämän ikäryhmän työllisyysaste oli viiden prosentin suuruusluokkaa. Vuonna 2015 ikäryhmän työllisyysaste oli korkeimmillaan lähes kolminkertainen vuosituhannen vaihteeseen verrattuna eli 14,2 prosenttia. Sen jälkeen se on pysynyt 14 prosentin tuntumassa.

Ikääntyneiden työllisyyden myönteisestä kehityksestä huolimatta koko väestön työllisyys pysytteli sitkeästi alle 70 prosentin tasolla, ja paluu vuoden 2008 työllisyyden tasolle on näyttänyt haastavalta. Vuonna 2018 työllisyysaste nousi kuitenkin 2,1 prosenttiyksikköä ja samalla saavutettiin 2000-luvun ennätys 71,7 prosenttia.

1.1.4 Eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus

Työuran pituudella tarkoitetaan tässä työssäoloajan pituutta kuukausina tai vuosina siten kuin se on työeläkerekistereistä saatavissa. Tällöin työurassa otetaan huomioon vain työeläkevakuutettu työ tai yrittäjätoiminta. Tässä tarkastelussa henkilön katsotaan olleen työssä tietyn kuukauden, mikäli hän on rekisteritietojen mukaan ollut kyseisen kuukauden aikana työeläkevakuutettuna työsuhteessa tai yrittäjänä.

Työuran katsotaan alkavan aikaisintaan 17 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, koska siitä alkaa nykyisin eläkkeen karttuminen. Vuoden 2016 loppuun saakka alaikäraja oli 18 vuotta. Koska tarkastelu päätetään eläkkeelle siirtymiseen, työura ei sisällä eläkkeen rinnalla tehtyä työtä, ellei kysymyksessä ole osa-aikaeläke tai osittainen varhennettu vanhuuseläke. Tiedot perustuvat ETK:n tilastorekistereihin.

Taulukko 1.1.4.

Vuonna 2018 eläkkeelle siirtyneiden työuran pituus, vuotta

	Keskiarvo	Mediaani
Kaikki vuonna 2018 eläkkeelle siirtyneet		
Kaikki	32,0	36,4
Miehet	32,6	37,3
Naiset	31,4	35,7
Vuonna 2018 vanhuuseläkkeelle siirtyneet		
Kaikki	35,2	38,8
Miehet	35,9	39,3
Naiset	34,6	38,2

Viime vuosina työuran pituus oli vakiintunut vajaan 33 vuoden tasolle keskiarvolla mitattuna, mutta viime vuonna pudotus oli reilun puolen vuoden luokkaa niin keskiarvossa kuin mediaanissakin. Syynä oli vanhuuseläkkeelle siirtyneiden poikkeuksellisen pieni osuus kaikista eläkkeelle siirtyneistä, mikä vaikeuttaa ajallista vertailua kaikkien eläkkeelle siirtyneiden osalta. Työuran mediaanipituus on yli neljä vuotta korkeampi. Viime vuotta edeltävät muutokset ovat olleet pieniä, mutta työurien keskipituus näyttäisi olleen lievässä laskussa. Samaan aikaan kun yhä suurempi osa jää työelämästä suoraan vanhuuseläkkeelle, vanhuuseläkkeelle siirtyvien työura näyttää keskimäärin lyhenevän. Muutaman viime vuotta edeltävän vuoden kehitys viittaa siihen, että myös työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään keskimäärin entistä lyhyemmän työuran perusteella. Muutokset ovat kuitenkin olleet pieniä. Koska työuran pituuden jakauma on voimakkaasti vino, keskiarvoa paremmin työssäoloajan pituutta kuvaa mediaani. Sen mukaan vuonna 2018 työeläkkeelle siirtyneistä puolet oli työskennellyt vähintään 36,4 vuotta ennen eläkkeelle jäämistään.

Koska osa eläkkeelle siirtyneistä on jättänyt työelämän työkyvyttömyyden perusteella, mikä lyhentää työuraa, on luontevaa tarkastella erikseen vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ja heidän työuraansa. Vuonna 2018 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden työura oli keskimäärin 35,2 vuotta ja mediaani 38,8 vuotta. Toisin sanoen puolet vanhuuseläkkeelle siirtyneistä teki töitä vähintään 38,8 vuotta ennen eläkeaikaa. Keskiarvo laskee hieman edellisvuodesta, mutta mediaani pysyi ennallaan.

Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden miesten työura oli keskimäärin 1,3 vuotta pitempi kuin naisten. Ero miesten ja naisten välillä on samaa luokkaa, kun tarkastellaan kaikkia eläkkeelle siirtyneitä (1,2 vuotta).

1 Työuran pituus

1.2 Täydentävät indikaattorit

- 1.2.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo
- 1.2.2 60- ja 62-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisiän odote
- 1.2.3 Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista
- 1.2.4 Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus
- 1.2.5 Työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin
- 1.2.6 55–67-vuotiaiden työllisyysasteet
- 1.2.7 20–29-vuotiaiden työllisyysaste
- 1.2.8 55–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin

1.2.1 Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo

Eläkkeellesiirtymisikää voidaan kuvata eläkkeellesiirtymisiän odotteella, mediaanilla ja keskiarvolla.

Eläkkeellesiirtymisiän *odote* kuvaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, kun oletetaan, että ikäluokittainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Eläkkeellesiirtymisiän odote voidaan laskea minkä ikäiselle henkilölle tahansa. Ydinindikaattoriksi on valittu 25-vuotiaan odote.

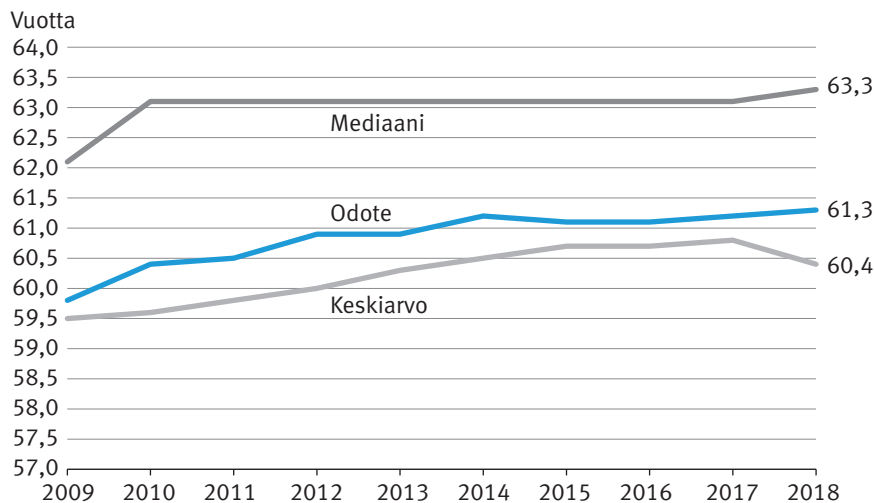
Eläkkeellesiirtymisiän *mediaani* on ikä, jota nuorempia on puolet ja vanhempia on puolet eläkkeelle siirtyneistä.

Eläkkeellesiirtymisiän *keskiarvo* on eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä eläkkeen alkaessa.

Osa-aikaeläkkeelle tai osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ei lue- ta eläkkeelle siirtyneiksi.

Kuvio 1.2.1.

Eläkkeellesiirtymisiän odote, mediaani ja keskiarvo työeläkejärjestelmässä vuosina 2009–2018

Eläkkeellesiirtymisikä on noussut 2000-luvulla kaikilla esitetyillä mittareilla vuoteen 2017 saakka. Vuonna 2018 vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrä pieneni selvästi edellisistä vuosista eläkeiän alarajan nousun vuoksi. Viime vuonna 63 vuoden ikään tulivat vuonna 1955 syntyneet, joiden vanhuuseläkeiän alaraja oli 63 vuotta kolme kuukautta. Tämän vuoksi karkeasti neljäsosa tuosta ikäluokasta on täyttänyt vanhuuseläkeiän alarajan vasta vuonna 2019.

Keskiarvo ja mediaani kuvaavat eläkkeellesiirtymisikää tietyssä vuodessa. Niiden avulla ei pidä tehdä tulkintoja ajassa tapahtuvista muutoksista. Esimerkiksi viime vuoden pudotus keskiarvossa on seurausta vanhuuseläkkeelle siirtyneiden määrän poikkeuksellisen pienestä määrästä, mikä todellisuudessa myöhentää eläkkeelle siirtymistä.

Eläkkeellesiirtymisikään on 2000-luvulla vaikuttanut voimakkaasti väestön ikärakenne. Suuret ikäluokat ovat nyt jo ylittäneet vanhuuseläkeiän ylärajan ja vaikuttaneet näin suurella lukumäärällään viime vuodet eläkkeellesiirtymisikää korottavasti. Eläkkeelle jäätyään suurten ikäluokkien vaikutus näihin mittareihin on hiipunut, mikä taas vaikuttaa keskiarvon ja mediaanin tasoon alentavasti. Toisaalta jatkossa eläkeikää lähestyvät yhä pienenevät ikäluokat, mikä vaikuttaa keskiarvoon nostavasti. Sen sijaan odotteen vaikuttavat vain eläkkeelle siirtymisessä tapahtuvat käyttäytymismuutokset, ei väestön ikärakenne.

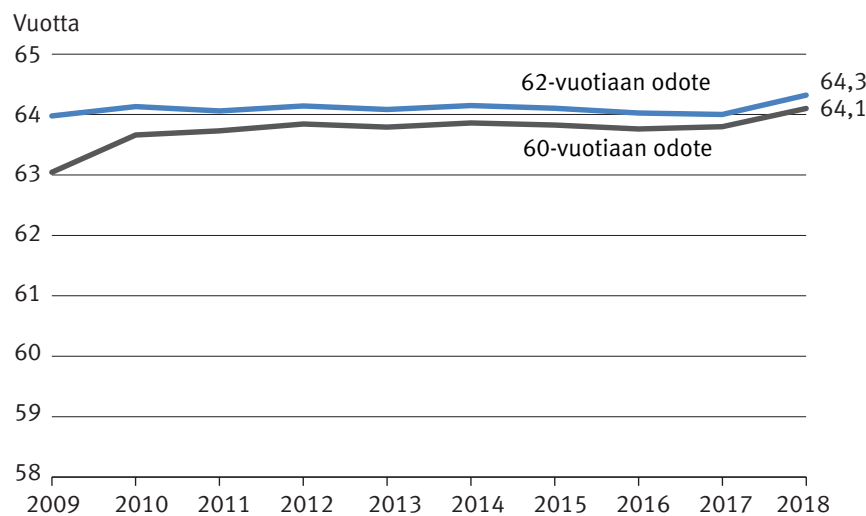
1.2.2 60- ja 62-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisiän odote

Eläkkeellesiirtymisiän odote kuvaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, joka muodostuu tietynikäisille vakuutetuille, kun oletetaan, että ikäluokittainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla. Osa-aikaeläkkeelle tai osittaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle siirtyneitä ei oteta mukaan odotetta laskettaessa.

Eläkkeellesiirtymisiän odote voidaan laskea minkä ikäiselle henkilölle tahansa. Ydinindikaattoriksi on valittu 25-vuotiaan odote.

Kuvio 1.2.2.

60- ja 62-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote vuosina 2009–2018, kaikki työeläkkeelle siirtyneet

Kuvio kertoo kahden eläkkeellesiirtymisiän kynnyksellä olevan ikäryhmän odotteen kehityksen. 60-vuotiaiden odote on noussut vuodella tarkastelujakson aikana. Vuoden 2010 ison nousun taustalla on työttömyyseläkkeen lakkauttaminen. Sen jälkeen muutos on ollut vähäistä ennen viime vuotta, jossa näkyy vanhuuseläkeiän alarajan kolmen kuukauden noston vaikutus.

62-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisiän odote on pysynyt lähes muuttumattomana viime vuoteen saakka. Syy viime vuoden nousuun on sama kuin 60-vuotiaiden odotteessa eli vuoden 2017 eläkeuudistuksessa sovittu vanhuuseläkeiän alarajan nostaminen vuodesta 2018 alkaen.

60-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisiän odote ja 62-vuotiaiden eläkkeellesiirtymisiän odote ovat aiempaa lähempänä toisiaan. Ero on tarkastelujakson aikana kaventunut yhdestä vuodesta 0,2 vuoteen, ja se kapenee edelleen. Keskeinen syy tähän on varhaiseläke-reittien karsiminen, erityisesti työttömyyseläkkeen poistuminen, minkä seurauksena yhä harvempi jää eläkkeelle 60- tai 61-vuotiaana.

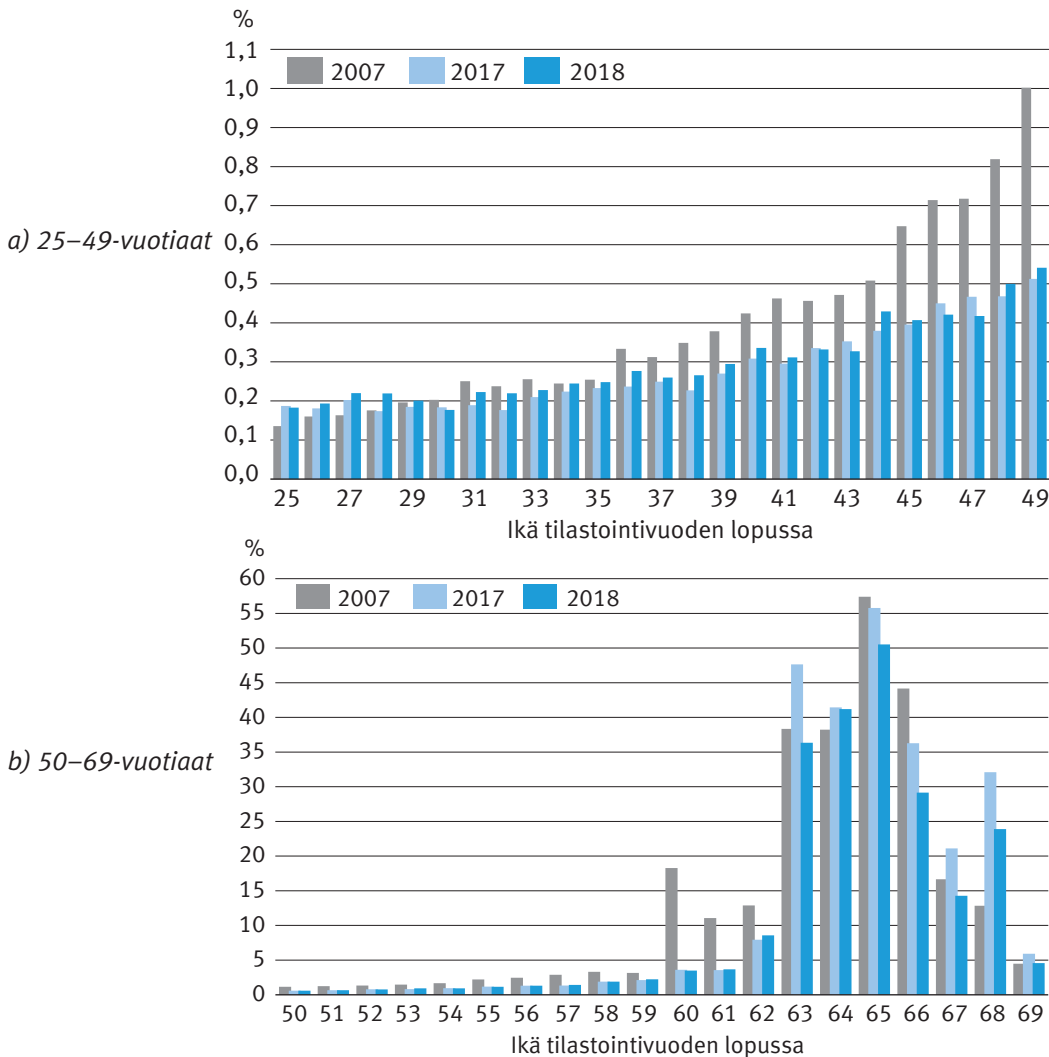
Lisätietoa: *Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä. Eläketurvakeskuksen tilastoja 03/2019.*

1.2.3 Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista

Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista kuvaa työeläkkeelle siirtyneiden prosenttiosuutta vastaavan ikäisistä ei-eläkkeellä olevista työeläkevakuutetuista. Suhdeluku voidaan tulkita riskiksi jäädä eläkkeelle tietystä iässä. Näiden eläkkeelle siirtymisen riskien avulla lasketaan myös eläkkeellesiirtymisiän odote.

Kuvio 1.2.3.

Työeläkkeelle siirtyneiden osuus vakuutetuista vuosina 2007, 2017 ja 2018

Huomaa kuvioiden a ja b erilainen skaalaus.

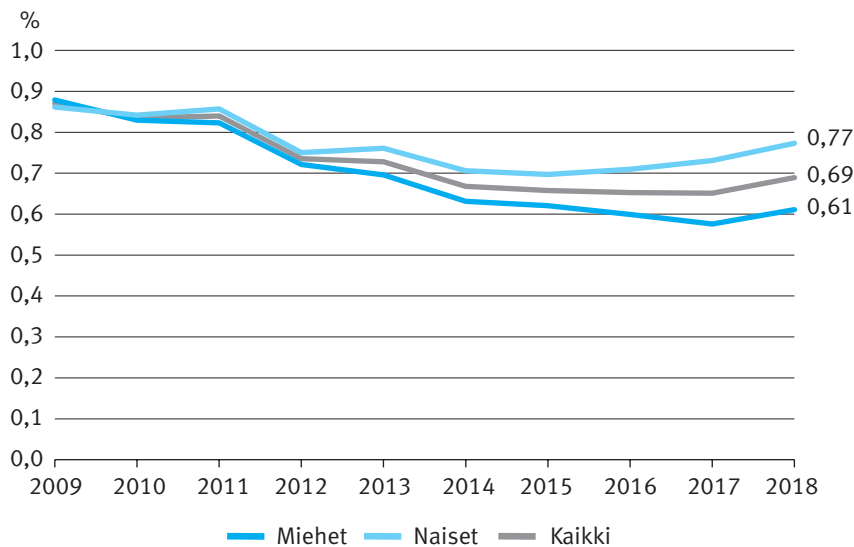
Vuoden 2005 jälkeen työeläkkeelle siirtyneiden osuus on laskenut alle 63-vuotiaiden ikäluokissa selvästi. Poikkeuksena ovat alle 30-vuotiaat, joiden kohdalla alenemista ei ole havaittavissa. Vuoden 2005 jälkeen työeläkeoikeuden piiriin on tullut uusi joukko vähäisen työhistorian omaavia, erityisesti nuoria. Aiemmin he jäivät kokonaan työeläkejärjestelmän ulkopuolelle. Heidän eläketurvansa perustuu edelleen pääosin kansaneläkkeeseen, jonka lisäksi he nyt saavat pienen työeläkkeen. Keski-ikäisten kohdalla työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on vähentynyt, mikä lienee seurausta väestön terveydentilan kohenemisestä ja terveyspalvelujen kehittymisestä. Vanhemman työvoiman kohdalla varhaiseläkevaihtoehtojen supistuminen, ennen kaikkea työttömyyseläkkeen poistuminen, näkyy erityisesti 60- ja 61-vuotiaiden ikäluokissa. Vanhuuseläkkeen alaikäraja nousi viime vuonna 63 vuoteen ja kolmeen kuukauteen, mikä näkyy b-kuviossa 63-vuotiaiden osuuden laskuna.

1.2.4 Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuvaa vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden osuutta prosentteina ei-eläkkeellä olevasta työeläkevakuutetusta väestöstä. Luvut on ikävakioitu käyttäen vakioväestönä viimeisen vuoden työeläkevakuutettuja. Vakioinnilla poistetaan väestön ikärakenne-erojen vaikutus alkavuuteen.

Kuvio 1.2.4.

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus työeläkejärjestelmässä 25–62-vuotiailla vuosina 2009–2018 sukupuolen mukaan, %

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus pieneni vuodesta 2009 vuoteen 2017 noin 0,2 prosenttiyksikköä, miehillä enemmän kuin naisilla. Vuonna 2018 työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuitenkin kääntyi nousuun nousun ollessa 0,02 prosenttiyksikköä.

Sukupuolen mukaan katsottuna miesten työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus oli tarkastelujaksoa edeltäneinä vuosina suurempaa kuin naisilla. Tarkastelujakson alussa alkavuus oli samansuuruinen molemmilla sukupuolilla, mutta vuodesta 2010 alkaen naisten alkavuus on ollut suurempaa kuin miesten. Naisten alkavuus kääntyi myös jo aikaisemmin nousuun kuin miesten eli vuosina 2015–2016, kun miehillä käänne tapahtui vasta vuonna 2018.

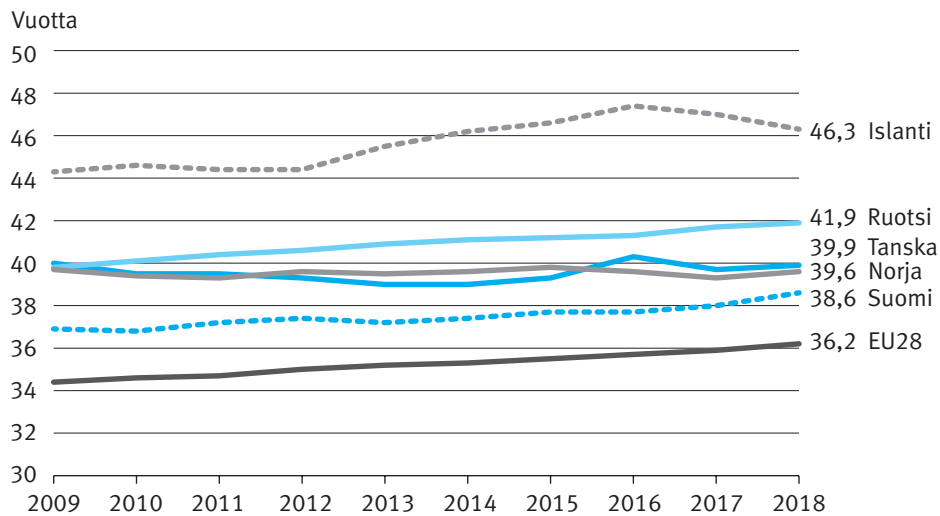
Vuonna 2018 siirtyi työeläkevakuutetuista työkyvyttömyyseläkkeelle kaikkiaan 19 900 henkilöä. Siirtyneitä oli 1 300 enemmän kuin edellisenä vuotena. Vuosina 2014–2017 työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi vuosittain 18 600–18 800 henkilöä. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään eniten tuki- ja liikuntaelinten sairauksien ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella. Tuki- ja liikuntaelinten sairauksien perusteella siirtyneiden osuus oli 33 prosenttia ja mielenterveyssyistä siirtyneiden osuus 31 prosenttia vuonna 2018.

1.2.5 Työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin

Työvoimaan kuulumisajan odote kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina 15-vuotiaan henkilön voidaan odottaa lukeutuvan työvoimaan jäljellä olevana elinaikanaan. Luvut on saatu Eurostatin sivulta https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lfsi_dwl_a&lang=en.

Kuvio 1.2.5.

15-vuotiaan työvoimaan kuulumisajan odote Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin vuosina 2009–2018

Työvoimaan kuulumisajan odote on kasvanut koko Euroopan Unionin alueella noin kaksi prosenttiyksikköä tarkastelujaksolla.

Pohjoismaissa odote on kasvanut Ruotsissa ja Suomessa samaa tahtia EU:n odotteen kanssa. Norjassa ja Tanskassa odote on pysynyt samalla tasolla koko tarkastelujakson aikana (Norjassa noin 39,5 vuotta ja Tanskassa noin 40 vuotta). Islannissa odote on Pohjoismaiden korkein, yli 46 vuotta.

Suomessa työvoimaan kuulumisaika on lyhyempi kuin muissa Pohjoismaissa. Ero Ruotsiin oli 3,3 vuotta vuonna 2018.

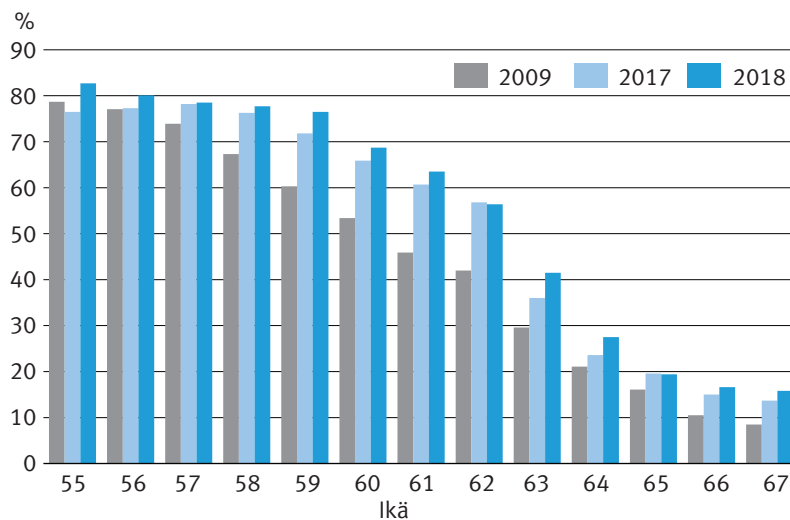
1.2.6 55–67-vuotiaiden työllisyysasteet

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisesti vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Kuvio 1.2.6.

55–67-vuotiaiden työllisyysaste vuosina 2009, 2017 ja 2018

Viime vuosina työllisyysaste on noussut vanhemman työvoiman keskuudessa. Kymmenessä vuodessa työllisyysaste on noussut selvästi kaikissa yli 55-vuotiaiden ikäryhmissä. Tämä myönteinen kehitys on jatkunut myös vuonna 2018. Vaikka 65–67-vuotiaiden työllisyysaste on edelleen melko matala, on se noussut vajaan kolmanneksen vuodesta 2009. Myönteinen kehitys vuosien 2017 ja 2018 välillä on jatkunut käytännössä kaikissa 55–67-vuotiaiden ikäluokissa.

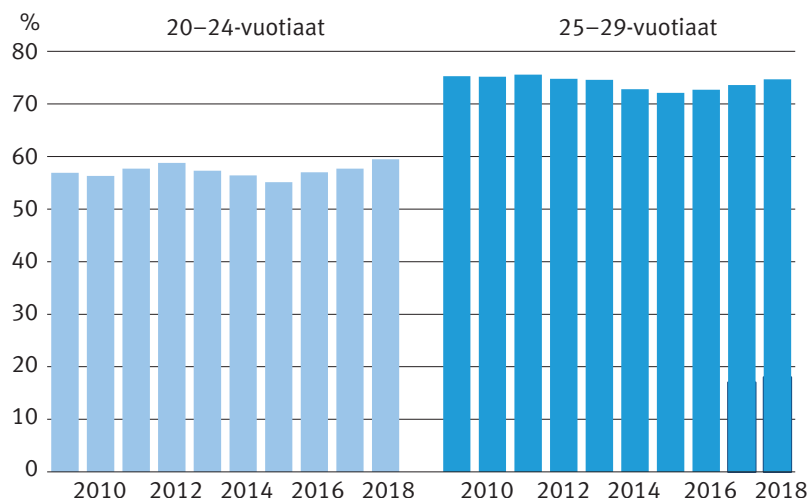
1.2.7 20–29-vuotiaiden työllisyysaste

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen vuosikeskiarvoihin.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahanpalkkaa tai luontaisesti vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Kuvio 1.2.7.

20–29-vuotiaiden työllisyysaste vuosina 2009–2018

Vuodesta 2004 lähtien nuorten työllisyysaste nousi tasaisesti vuoden 2008 finanssikriisiin saakka. Kriisi heijastui erityisesti vuoden 2009 työllisyyteen nuorilla. Sen jälkeen talouskehitys on ollut vaatimatonta, mutta vuonna 2015 nuorten työllisyydessä tapahtui käänne parempaan. Vaikka nuorten työllisyysaste on viime vuosina kehittynyt myönteisesti, matkaa finanssikriisiä edeltäneeseen tasoon on vielä reilusti – lähes viisi prosenttiyksikköä. Vuonna 2018 työllisyysaste 20–24-vuotiailla oli 59,5 prosenttia ja 25–29-vuotiailla 74,7 prosenttia.

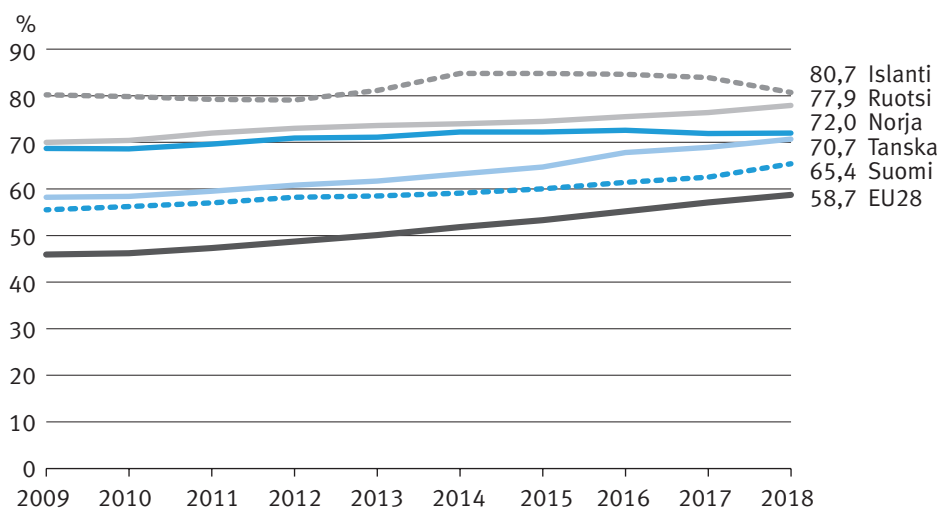
1.2.8 55–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin

Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus saman ikäisestä väestöstä. Tarkastelu perustuu Eurostatin eri maiden työvoimatutkimuksista keräämään tietoon. Tilaston määrittelyt ovat samat kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa. Katso tarkemmin Eurostatin sivu: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetta vastaan tai voittoa saadakseen, tai on ollut tilapäisesti poissa työstä.

Kuvio 1.2.8.

55–64-vuotiaiden työllisyysaste Pohjoismaissa ja EU-maissa keskimäärin vuosina 2009–2018

EU-maissa 55–64-vuotiaiden työllisyysaste on noussut 2000-luvulla. Näin on tapahtunut myös Pohjoismaissa lukuun ottamatta Islantia, missä työllisyysaste on ollut koko tarkastelujakson selvästi Pohjoismaiden korkein. Viime vuonna Islannin työllisyysaste putosi 80 prosentin tuntumaan, jota myös Ruotsin nousujohteinen kehitys lähestyy.

Vaikka Suomi on viime vuosina saanut työllisyyden hyvään nousuun, muut Pohjoismaat ja erityisesti Tanska ovat kirineet työllisyysasteissa edellä. Tanskassa ikääntyvien työllisyysaste oli aiemmin vain hieman Suomen yläpuolella, mutta viime vuosina se on noussut vauhdilla ja saavuttaa jo Norjaa, jossa ikääntyvien työllisyysaste ei ole enää viime vuosina noussut. Norjan työllisyysaste on viime vuosina ollut 72 prosentin tuntumassa ja Tanska on viitisen prosenttiyksikköä Suomen yläpuolella. Vaikka ikääntyneiden työllisyysaste on Suomessa noussut 10 prosenttiyksikköä kymmenen vuoden aikana, meillä on vielä matkaa Pohjoismaiseen tasoon. Ainakin osan Pohjoismaiden välisistä eroista selittää osa-aikatyö, jota Ruotsissa ja Norjassa tehdään selvästi enemmän kuin Suomessa.

Vaikka 55–64-vuotiaan työvoiman työllisyysaste on noussut Suomessa, ero EU-maiden keskiarvoon on kaventunut viime vuotta lukuun ottamatta. Viimeisten kymmenen vuoden aikana EU- ja euroalueen maissa ikääntyvien työllisyysasteen nousuvauhti on ollut kaksinkertainen Suomeen verrattuna.

Vuonna 2018 työllisyysasteen nousu oli Pohjoismaista voimakkainta Suomessa, 2,9 prosenttiyksikköä. Tanskassa ja Ruotsissa nousu oli 1,5 prosenttiyksikön tuntumassa. Norjassa työllisyysaste pysyi ennallaan, mutta Islannissa muutos edelliseen vuoteen painui miinukselle yli kolme prosenttiyksikköä.

2 Eläkkeiden taso

2.1 Ydinindikaattorit

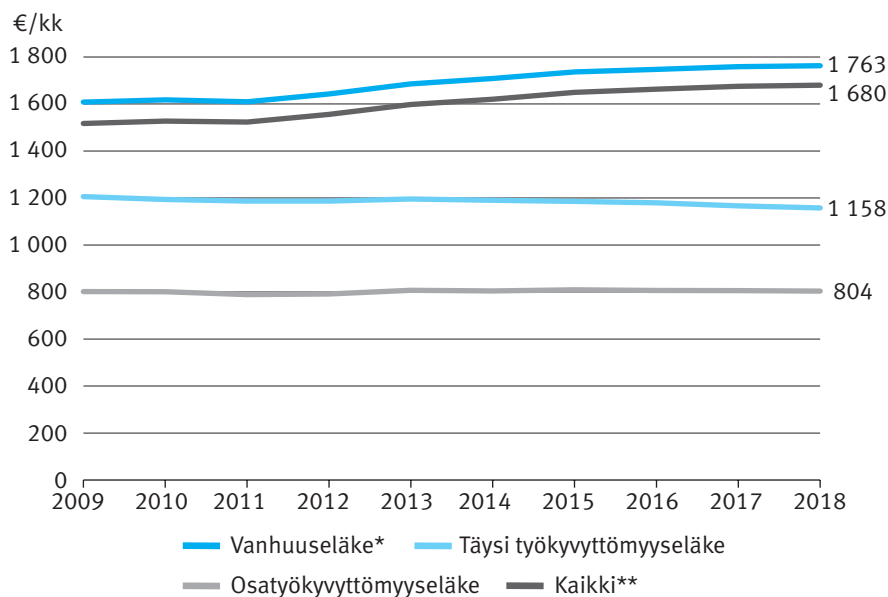
- 2.1.1 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke
- 2.1.2 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon
- 2.1.3 Keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon vuosina 2015–2085
- 2.1.4 Eläkkeen korvausaste
- 2.1.5 Esimerkkilaskelma eläkkeiden korvausasteiden kehityksestä

2.1.1 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke kuvaa Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräistä kokonaiseläkettä. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan makamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Kuvio 2.1.1.

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2009–2018 eläkelajin mukaan vuoden 2018 rahassa

*Vanhuuseläke ei sisällä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä.

**Sisältää työttömyyseläkkeet vuoteen 2014 asti.

Vanhuuseläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on kasvanut tarkastelujaksolla reaalisesti 10 prosenttia.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaiseläke on pysynyt tasoltaan lähes saman suuruisena koko tarkastelujakson. Myös osatyökyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaiseläke on ollut tasoltaan ajanjaksolla sangen vakaa. Määritelmän mukaan osatyökyvyttömyyseläke on puolet täyden eläkkeen suuruudesta. Osatyökyvyttömyyseläkkeet ovat kuitenkin suhteellisesti parempia kuin täydet eläkkeet. Vuonna 2018 osatyökyvyttömyyseläkettä saaneiden keskimääräinen kokonaiseläke oli 69 prosenttia täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden kokonaiseläkkeestä.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

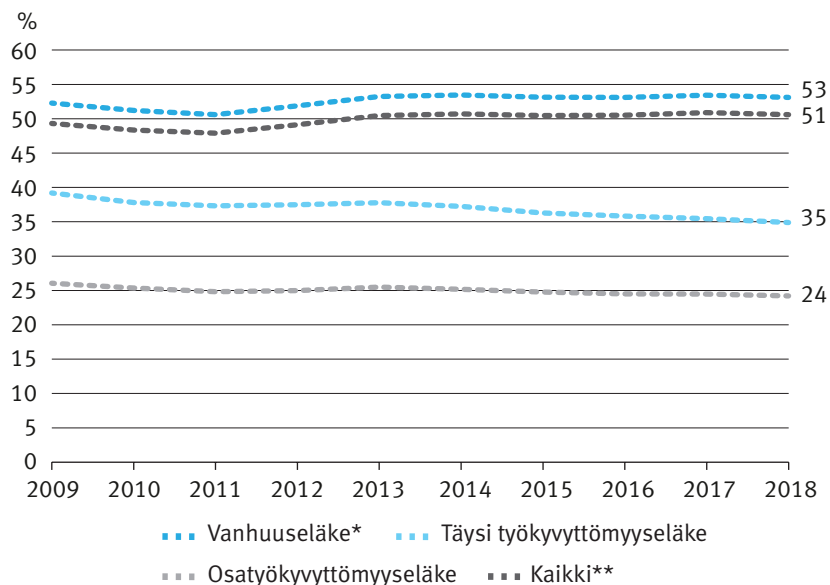
2.1.2 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Keskiansio perustuu Tilastokeskuksen tulonjakotilaston tietoon ammatissa toimivien keskimääräisistä palkka- ja yrittäjätuloista. Tarkemmat määrittelyt katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Kuvio 2.1.2.

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2009–2018 prosentteina kyseisen vuoden keskiansiosta eläkelajin mukaan

*Vanhuuseläke ei sisällä osittaista varhennettua vanhuuseläkettä.

**Sisältää työttömyyseläkkeet vuoteen 2014 asti.

Kaikkien eläkkeensaajien ja työssäkäyvien tulosuhde on pysynyt koko tarkasteluajanjakson 50 prosentin vaiheilla. Tulosuhteen pysyminen lähes samana johtuu vanhuuseläkkeiden kehityksestä. Keskimääräinen vanhuuseläke suhteessa työssäkäyvien keskiansioihin on myös pysynyt 50 prosentin tuntumassa, loppuvuosina jopa ylittänyt sen. Viime vuosien suhdeluvun kehitykseen ovat vaikuttaneet myös maltilliset muutokset keskiansioissa.

Täyttä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden asema suhteessa työssäkäyviin on vähän heikentynyt tarkastelujaksolla. Työkyvyttömyyseläkkeensaajilla tulosuhde työssäkäyviin pieneni 39 prosentista 35 prosenttiin.

Osatyökyvyttömyyseläkettä saaneiden ja työssäkäyvien tulosuhde on ollut koko tarkastelujakson noin 25 prosenttia.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

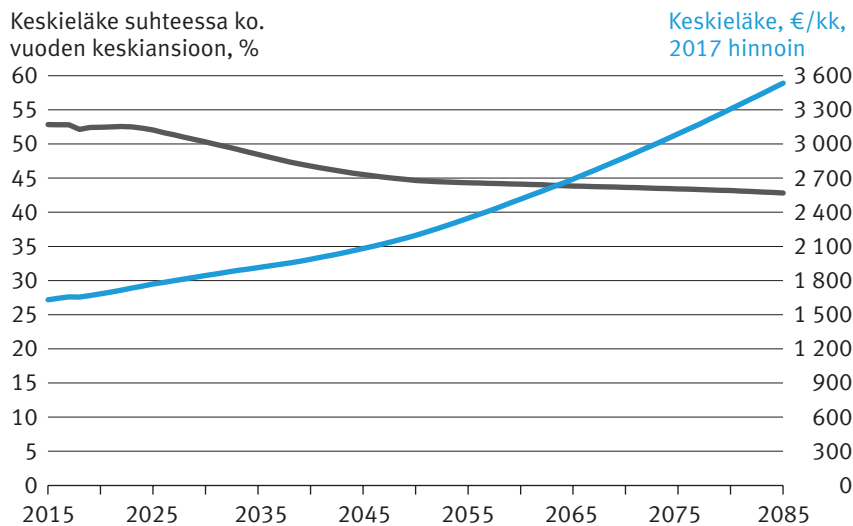
2.1.3 Keskimääräinen kokonaiseläke suhteessa keskiansioon vuosina 2015–2085

Arvio keskimääräisen kokonaiseläkkeen tulevasta kehityksestä perustuu Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2019 (*Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019*, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019. Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019).

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke on Suomessa asuvien työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä saavien keskimääräinen kokonaiseläke. Eläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan makamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

Kuvio 2.1.3.

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke vuoden 2017 hinnoin ja prosentteina kunkin vuoden keskiansiosta vuosina 2015–2085

Keskimääräisen eläkkeen ostovoima kasvaa vuosina 2017–2085 yli kaksinkertaiseksi eli vuoden 2017 hintatasossa eläke nousee runsaasta 1 600 eurosta noin 3 500 euroon kuukaudessa. Eläkkeiden ostovoiman kasvu on pääosin seurausta yleisen ansiotason noususta.

Keskimääräinen eläke oli hieman yli puolet vakuutettujen keskiansiosta vuonna 2017. Vuodesta 2025 eteenpäin eläkkeet kasvavat keskiansiota hitaammin. Pääosin tämä johtuu elinaikakertoimesta. Lisäksi loppupalkkaperiaatteesta luopuminen vuonna 2005 sekä julkisen sektorin yksityistä korkeampien karttumien poistaminen 1990-luvulla alentavat keskieläkkeen suhdetta keskiansioon. Suhteen madaltumista hidastaa lähivuosina se, että työeläkejärjestelmä on vielä voimaantulovaiheessa. Vanhimpien eläkeläisten työurat sijoittuvat vielä osittain ajalle ennen työeläkelakien voimaantuloa. Kelan eläkkeiden indeksointi seuraa laskelmassa puoliksi hintatasoa ja puoliksi ansiotasoa. Tämän vuoksi Kelan eläkkeet kasvavat ansiotasoa hitaammin. Keskieläkkeen suhde keskiansioon asettuu vuoteen 2085 mennessä 43 prosentin tasolle.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, laki sotilastaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

2.1.4 Eläkkeen korvausaste

Eläkkeen korvausaste kuvaa työstä työeläkkeelle siirtyneen henkilön työeläkkeen prosenttiosuutta eläkettä edeltävästä ansiotasosta. Työeläkkeeseen on laskettu mukaan kaikki työeläkkeenä maksetut omaeläkkeet. Ansiotaso on määritelty kaksi ja kolme vuotta ennen eläkkeen alkamisvuotta saatujen ansioiden perusteella.

Tarkastelussa ovat mukana vuonna 2018 työeläkkeelle siirtyneet henkilöt, jotka ovat työskennelleet vuodet 2015 ja 2016 eläkettä kartuttavassa työssä. Tarkastelusta on siten rajattu pois ne eläkkeelle siirtyneet, joilla ei ole ollut ansioita tarkasteltujen kahden kalenterivuoden aikana. Lisäksi tuona aikana osa-aikaeläkettä saaneet on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Rajaukset karsivat eläkkeelle siirtyneistä pois noin puolet. Tarkastelun ulkopuolelle rajatuista moni jäi eläkkeelle työkyvyttömyyden tai työttömyyden jälkeen.

Ansiot on indeksoitu tilastovuodelle elinkustannusindeksillä.

Taulukko 2.1.4.

Vuonna 2018 työstä työeläkkeelle siirtyneiden eläkkeiden korvausasteet

	Korvausaste					
	Keskiarvo	Alin desiili eli 10 %	Alakvartiili eli 25 %	Mediaani eli 50 %	Yläkvartiili eli 75 %	Ylin desiili eli 90 %
Kaikki siirtyneet						
Kaikki	59	30	46	56	66	80
Miehet	63	36	50	58	68	86
Naiset	55	28	42	54	64	75
Palkansaajat						
Kaikki	56	29	45	56	64	75
Miehet	59	34	49	58	66	77
Naiset	54	28	41	54	63	73

Tarkastelussa mukana olleiden vuonna 2018 työeläkkeelle siirtyneiden eläkkeen korvausaste oli keskimäärin 59 prosenttia. Korvausasteen vaihtelu on suurta. Jos viimeisten työvuosien ansiot poikkeavat merkittävästi työuran keskiansioista, korvausaste voi olla hyvin korkea tai se voi jäädä hyvin matalaksi. Korvausasteen mediaani oli 56 prosenttia, ja se kuvaa melko hyvin eläkkeen keskimääräistä korvaustasoa. Joka toisella korvausaste oli välillä 46–66 prosenttia. Miehillä korvausaste oli hieman korkeampi kuin naisilla. Korvausasteet ovat laskeneet edellisvuodesta kaikissa ryhmissä 1–2 prosenttiyksikköä.

Palkansaajien korvausaste oli hieman matalampi kuin yrittäjien. Myös hajonta oli pienempi kuin yrittäjillä. Vuonna 2018 palkansaajien korvausasteen keskiarvo oli 56 prosenttia ja mediaani sama eli 56 prosenttia.

Esitetyt korvausasteiden perusluvut ovat luonteeltaan melko stabiileja ja muutokset tapahtuvat hitaasti. Keskiarvoluvuissa onkin havaittavissa hitaasti laskeva kehitys: ne ovat laskeneet prosenttiyksikön vuosivauhtia. Vuonna 2012 eläkkeelle siirtyneiden korvausaste oli keskimäärin 66 prosenttia. Myös mediaaniluvut ja kvartiilit ovat laskeneet, mutta muutokset ovat olleet pienempiä.

2.1.5 Esimerkkilaskelma eläkkeiden korvausasteiden kehityksestä

Eläkkeen korvausasteella tarkoitetaan tässä alkavan eläkkeen määrää suhteessa viimeiseen ansaittuun palkkaan. Esimerkkilaskelmien avulla voidaan nähdä, miten eläkejärjestelmän laskentasäännöt vaikuttavat alkavan eläkkeen tasoon.

Korvausaste on laskettu olettaen työuran alkaneen 25-vuotiaana ja jatkuneen keskeytyksettä eläkkeelle siirtymiseen saakka. Ansioiden oletetaan laskelmassa kehittyvän kumpumaisen ansioprofiilin mukaisesti, jossa ansio on työuran alkaessa 75 prosenttia ja lopussa 105 prosenttia keskiansiosta. Samaa ansioprofilia käytetään EU:ssa korvausasteindikaattoria laskettaessa.

Laskelmassa käytetyt oletukset perustuvat Eläketurvakeskuksen uusimpiin ennustelaskelmiin. Alla kuvataan kolmen eri kohortin, vuosina 1956, 1966 ja 1986 syntyneiden henkilöiden korvausastetta esimerkkilaskelmien avulla. Laskelmassa esitetään korvausaste samalle kohortille eläkkeelle siirtymisiän mukaan. Työuran oletetaan olevan yhtä pitkä eri kohorteilla.

Taulukko 2.1.5.

Vuonna 2017 voimaan tulleen eläkeuudistuksen mukaiset eläkkeiden korvausasteet vuosina 1956, 1966 ja 1986 syntyneille henkilöille

Eläkkeellesiirtymisikä	Korvausaste		
	1956 syntyneet	1966 syntyneet	1986 syntyneet
63 v 6 kk	50,3*		
64	52,0		
65	55,7	49,3*	
66	59,5	52,0	
67	63,6	55,7	49,9*
68	67,7	59,6	52,9

*1956 syntyneillä alin eläkeikä on 63 vuotta 6 kuukautta, 1966 syntyneillä 65 vuotta 3 kuukautta ja 1986 syntyneillä 67 vuotta 2 kuukautta.

Esimerkkilaskelmien mukaan eläkkeiden korvausasteet alenevat vanhimmasta kohortista nuorempiin siirryttäessä. Väestöennusteen mukaan elinajanodote pidentyy, jolloin elin-aikakerroin alentaa eläkkeiden tasoa ja korvausastetta. Pitempään työssä jatkaminen parantaa kussakin kohortissa korvausasteita.

2 Eläkkeiden taso

2.2 Täydentävät indikaattorit

- 2.2.1 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke ja osuus eläketulosta desiileittäin
- 2.2.2 Eläkkeen korvausasteen jakauma
- 2.2.3 Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo
- 2.2.4 Eläkeläisten pienituloisuus

2.2.1 Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke ja osuus eläketulosta desiileittäin

Omaeläkkeensaajien keskimääräinen kokonaiseläke desiileittäin kuvaa eläkkeensaajien kokonaiseläkettä eri desiileissä eli tulokymmenyksissä.

Eläkkeensaajadesiilien osuus eläketulosta kuvaa eläkkeensaajien eläketulo-osuutta eri desiileissä.

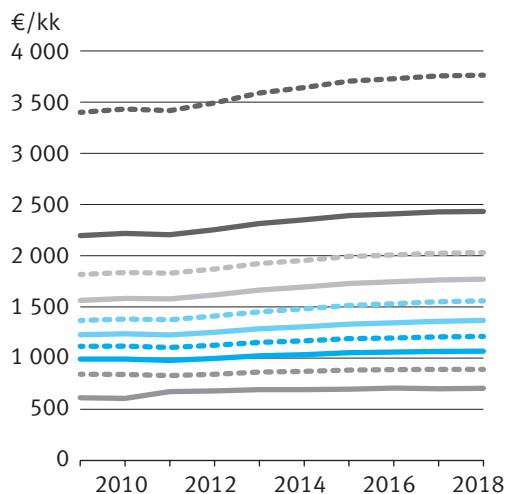
Desiilit on saatu järjestämällä eläkkeensaajat kokonaiseläkkeen mukaan nousevaan järjestykseen ja jakamalla eläkkeensaajat kymmeneen yhtä suureen ryhmään.

Omaeläkkeensaajia ovat Suomessa asuvat työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai maatalouden erityiseläkettä saavat. Työttömyyseläkkeitä ei ole maksettu enää vuoden 2014 jälkeen.

Kokonaiseläke sisältää henkilön oman työ- ja kansaneläkkeen sekä leskeneläkkeen. Kokonaiseläke sisältää myös erityisturvan lakien¹ mukaiset eläkkeet ja Kelan maksamat takuueläkkeet, rintamalisät ja lapsikorotukset.

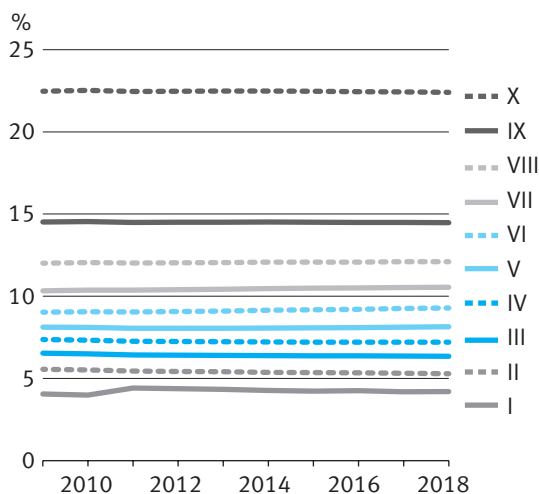
Kuvio 2.2.1a.

Omaeläkkeensaajadesiilien keskimääräinen kokonaiseläke vuosina 2009–2018 vuoden 2018 rahassa

Kuvio 2.2.1b.

Omaeläkkeensaajadesiilien osuus eläketulosta vuosina 2009–2018, %

Eläkkeen taso on noussut kaikissa eläketuloluokissa tarkastelujakson aikana. Eläketaso on kuitenkin noussut enemmän ylemmissä kuin alemmissä desiileissä, joten eläke-erot ovat euromääräisesti kasvaneet. Ylimmässä desiilissä keskieläke on noussut noin 360 eurolla ja alimmassa noin 100 eurolla.

Alimman desiilin saama tulo-osuus on alle viisi prosenttia, kun se ylimmässä desiilissä on yli 20 prosenttia. Kolme alinta desiiliä, eli 30 prosenttia eläkkeensaajista saa noin 15 prosenttia eläketuloista, kun kolmen ylimmän desiilin osuus on puolet.

Eläketulon jakautuminen on pysynyt tarkastelujaksolla hyvin vakaana.

¹ Liikennevakuutuslaki, työtaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta, laki sotilastaturman ja palvelussairaudesta kriisinhallintatehtävissä, sotilasvammalaki.

2.2.2 Eläkkeen korvausasteen jakauma

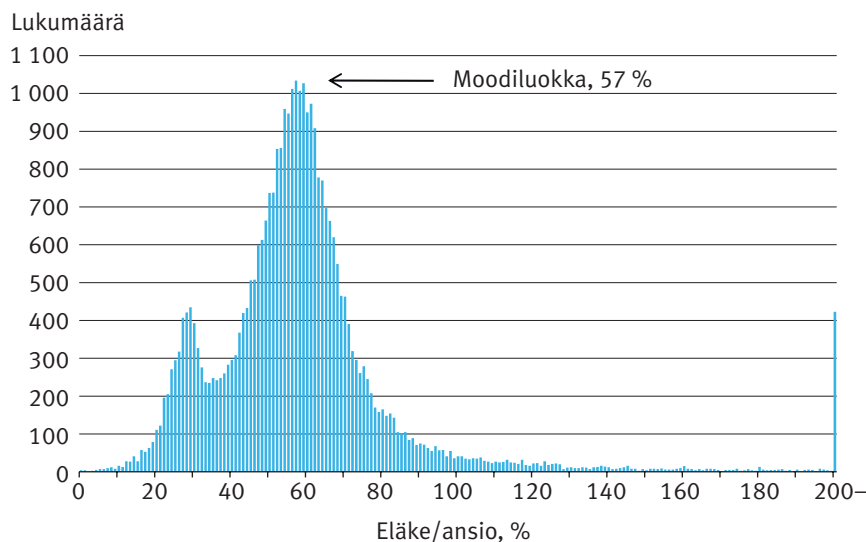
Eläkkeen korvausaste kuvaa työeläkkeelle siirtyneen henkilön työeläkkeen prosenttiosuutta eläkettä edeltävästä ansiotasosta. Työeläkkeeseen on laskettu mukaan kaikki työeläkkeenä maksetut omaeläkkeet. Ansiotaso on määritelty kaksi ja kolme vuotta ennen eläkkeen alkamisvuotta saatujen ansioiden perusteella.

Tarkastelussa ovat mukana vuonna 2018 työeläkkeelle siirtyneet henkilöt, jotka ovat työskennelleet vuodet 2015 ja 2016 eläkettä kartuttavassa työssä. Tarkastelujoukosta on siten rajattu pois ne eläkkeelle siirtyneet, joilla ei ole ollut ansioita tarkasteltujen kahden kalenterivuoden aikana. Lisäksi tuona aikana osa-aikaeläkettä saaneet on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Rajaukset karsivat eläkkeelle siirtyneistä pois noin puolet. Tarkastelun ulkopuolelle rajatuista moni jäi eläkkeelle työkyvyttömyyden tai työttömyyden jälkeen. Määrittely on sama kuin kohdassa 2.1.4.

Ansiot on indeksoitu tilastovuodelle elinkustannusindeksillä.

Kuvio 2.2.2.

Työeläkkeelle vuonna 2018 siirtyneiden eläkkeen suhde edeltävään ansioon

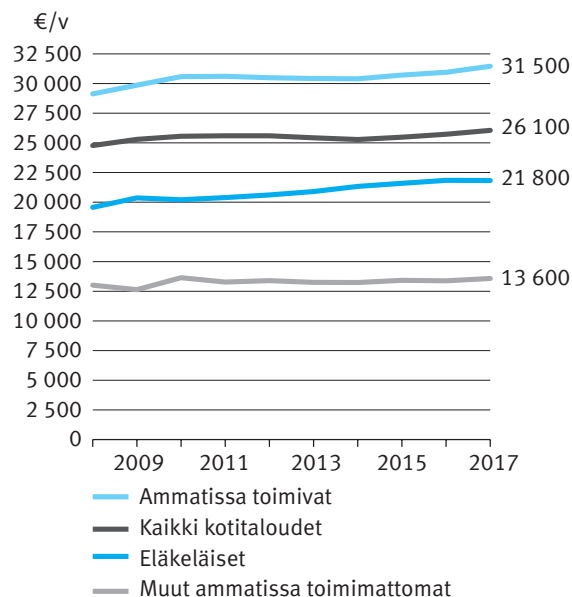
Eläkkeelle siirtyneiden eläkkeen suhde edeltäviin ansioihin vaihtelee paljon. Joissakin tilanteissa korvausaste voi nousta prosentuaalisesti hyvinkin korkeaksi. Tällöin ei yleensä ole kysymys suurista eläkkeistä vaan työuran loppuvuosien vähäisistä ja satunnaisista ansioista. Työeläkkeen korvausasteen jakauma on selvästi kaksihuippuinen. Pienempi huippukohta on 30 prosentin tienoilla ja korkeampi huippu on 60 prosentin tienoilla. Pienempi keskittymä 30 prosentin kohdalla selittyy osatyökyvyttömyyseläkkeillä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täyden eläkkeen määrästä. Muutokset jakauman muodossa ovat olleet vähäisiä viime vuosina. Moodi on kuitenkin pudonnut joitakin prosenttiyksiköitä.

2.2.3 Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo

Kotitalous koostuu henkilöistä, jotka asuvat samassa taloudessa. Kotitalouden eniten ansaitsevan jäsenen sosioekonomisen aseman perusteella kotitaloudet on luokiteltu ammattissa toimiviin, eläkeläisiin ja muihin. *Toimeentulolla* tarkoitetaan kotitalouden kulutusyksikköä kohden laskettua käytettävissä olevaa tuloa eli ns. ekvivalenttituloa. Tilastovuodesta 2011 lähtien Tilastokeskus on laskenut ekvivalenttitulon Eurostatin käytäntöä noudattaen rahatulon perusteella. Aiemmat vuodet on päivitetty tämän käsitteen mukaiseksi. Aiemman määritelmän mukaan ekvivalenttituloon luettiin myös laskennalliset tuloerät kuten asuntotulo. Eläkeläisillä velattomassa omistusasunnossa asuminen on keskimääräistä yleisempää, mikä heikentää eläkeläisten asemaa uudessa laskentatavassa. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

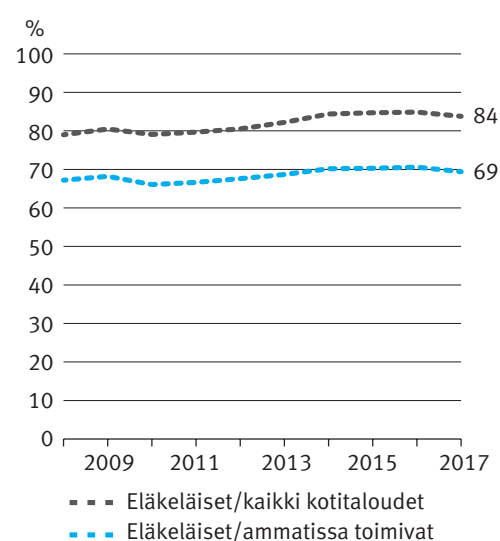
Kuvio 2.2.3a.

Kotitalouksien käytettävissä oleva rahatulo kulutusyksikköä kohden vuosina 2008–2017, keskiarvo vuoden 2017 rahassa

Kuvio 2.2.3b.

Eläkeläiskotitalouksien toimeentulo suhteessa palkansaajiin ja kaikkiin kotitalouksiin vuosina 2008–2017

Vuonna 2017 eläkeläiskotitalouksissa asuvien toimeentulo oli keskimäärin 21 800 euroa vuodessa eli runsaat 1 800 euroa kuukautta kohden. Parhaiten tulivat toimeen ammatissa toimivien kotitaloudet, joissa reaalitytulo oli 31 500 euroa. Heikoimmassa asemassa, keskimäärin 13 600 euron tuloilla, olivat muissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, käytännössä opiskelijat ja pitkäaikaistyöttömät.

Vuoteen 2008 verrattuna eläkeläiskotitalouksien toimeentulo on reaalisesti noussut 12 prosenttia. Suhteessa ammatissa toimiviin toimeentulo on tarkastelujakson aikana vaihdellut 66–71 prosentin välillä. Suhdelukuun heijastuu suhdanteiden vaikutus. Nousukautena eläkeläiskotitalouksien asema ammatissa toimiviin nähden yleensä heikenee ja taantuman aikana parantuu. Koko väestöön verrattuna eläkeläiskotitalouksien toimeentulo on vaihdellut 79–85 prosentin välillä. Vuonna 2017 suhde oli 84 prosenttia.

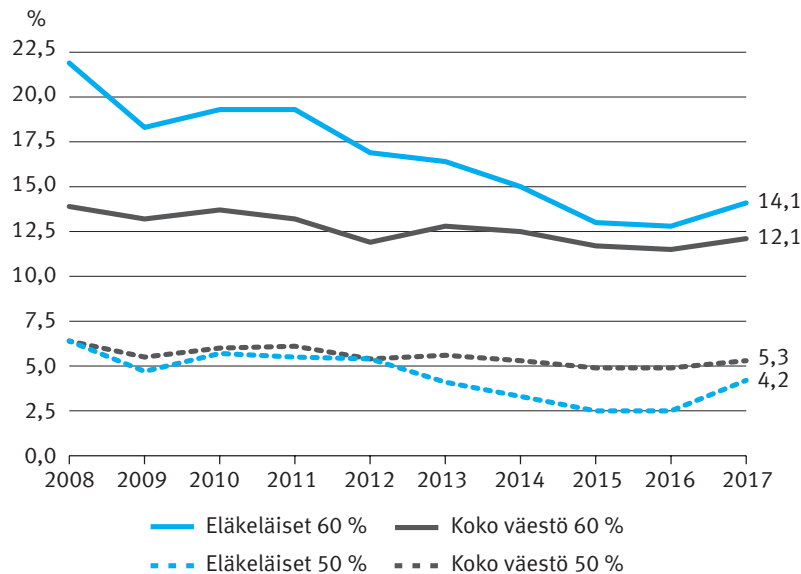
2.2.4 Eläkeläisten pienituloisuus

Pienituloisuusaste kuvaa ns. pienituloisuusrajan alapuolelle jäävän väestön osuutta koko väestöstä. Pienituloisuusraja perustuu kotitalouksien kulutusyksikköä kohden laskettuun käytettävissä olevan rahatulon (ekvivalenttirahatulon) mediaaniin. EU-maissa noudatetaan yhtenäistä määrittelyä, jonka mukaan pienituloisiksi katsotaan ne, joiden tulot jäävät pienemmiksi kuin 60 prosenttia mediaanista, mutta myös 50 prosentin rajaa käytetään.

Tilastovuodesta 2011 lähtien Tilastokeskus on laskenut ekvivalenttitulon Eurostatin käytäntöä noudattaen rahatulon perusteella. Aiemmat vuodet on päivitetty tämän käsitteen mukaiseksi. Vanhan määritelmän mukaan ekvivalenttituloon luettiin myös laskennalliset tuloerät kuten asuntotulo. Eläkeläisillä velattomassa omistusasunnossa asuminen on keskimääräistä yleisempää ja siksi asuntotulon puuttuminen toimeentulosta nostaa erityisesti eläkeläisten pienituloisuusastetta. Tarkemmat määritelmät katso Tilastokeskuksen sivu: <http://stat.fi/til/tyti/index.html>.

Kuvio 2.2.4.

Eläkeläisten ja koko väestön pienituloisuusaste 60 ja 50 prosentin pienituloisuusrajalla vuosina 2008–2017

Vuonna 2017 eläkeläisten pienituloisuusaste oli 60 prosentin rajan mukaan 14,1 prosenttia, mikä on 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko väestön. Vuoteen 2008 verrattuna eläkeläisten pienituloisuusaste on laskenut 7,8 prosenttiyksiköllä ja koko väestön 1,8 prosenttiyksiköllä. Eläkeläisten pienituloisuusasteen ajallinen vaihtelu on koko väestöä suurempaa. Vaihteluun vaikuttavat muutokset pienituloisuusrajassa, sillä eläkeläisten tulojakauma on keskittynyt muita väestöryhmiä enemmän 60 prosentin rajan tuntumaan. Näin muutokset pienituloisuusrajassa vaikuttavat eniten pienituloisten eläkeläisten lukumäärään ja tätä kautta eläkeläisten pienituloisuusasteeseen. Alemman eli 50 prosentin rajan mukaan eläkeläisten pienituloisuusaste on hieman alempi kuin koko väestön.

3 Eläkemenot ja rahoitus

3.1 Ydinindikaattorit

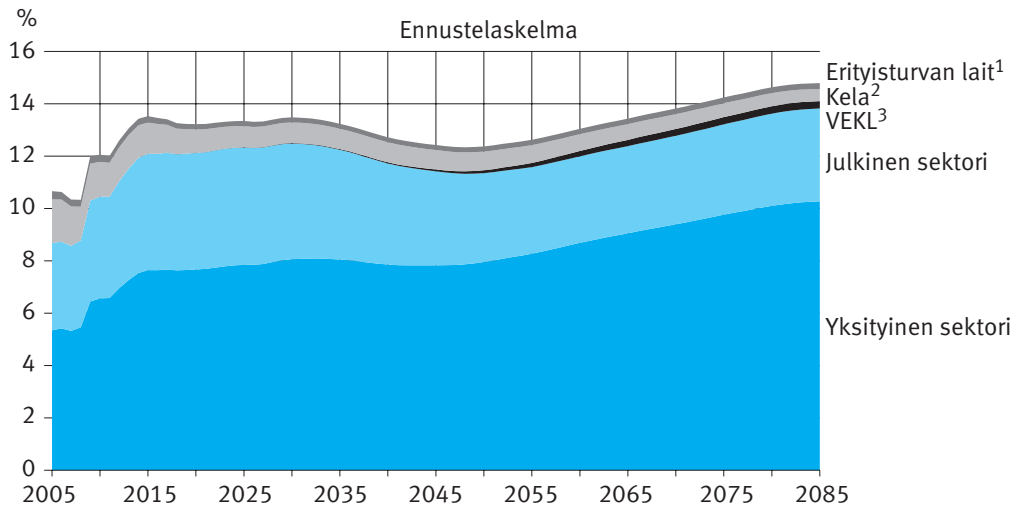
- 3.1.1 Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen
- 3.1.2 Työeläkemenot suhteessa työtulosummaan
- 3.1.3 TyEL:n meno- ja maksuprosentti
- 3.1.4 Karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste

3.1.1 Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen

Arvio lakisääteisten eläkemenojen suhteesta bruttokansantuotteeseen perustuu Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta vuodelta 2019 (*Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019*, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019. Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019).

Kuvio 3.1.1.

Lakisääteiset eläkemenot suhteessa bruttokansantuotteeseen vuosina 2005–2085, %

¹Liikennevakuutuslaki, työtapaturma- ja ammattitautilaki, laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä, sotilastapaturmalaki.

²Sisältää kansaneläkkeet ja takuueläkkeet.

³Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta.

Lakisääteiset eläkemenot olivat noin 10 prosenttia BKT:stä ennen syksyllä 2008 alkanutta taantumaa. Vuoden 2009 jälkeen eläkemenot ovat nousseet, ja eläkemenojen suhde bruttokansantuotteeseen on kasvanut voimakkaasti. Vuonna 2017 lakisääteiset eläkemenot olivat 13,4 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Menojen suhteellisen määrän ennakoidaan pysyvän vakaana vuoteen 2030 asti, minkä jälkeen menot laskevat 12,4 prosenttiin vuoteen 2045 mennessä. Madaltuminen on seurausta siitä, että keskieläkkeen suuruus kasvaa keskiansioita hitaammin.

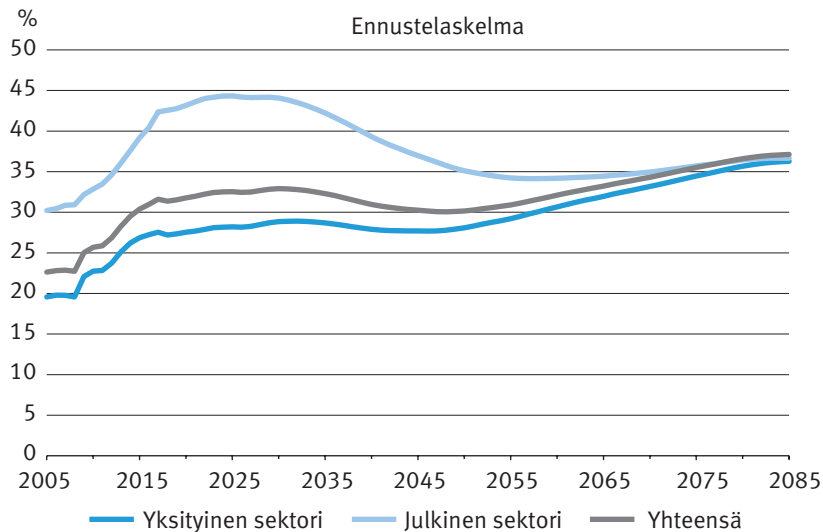
Vuosisadan loppupuoliskolla eläkkeellesiirtymisen myöhentyminen hidastuu ja kasvava eläkeläisten väestöosuus kääntää eläkemenon kasvuun suhteessa bruttokansantuotteeseen. Eläkeläisten väestöosuuden kasvu on seurausta sekä matalasta syntyvyydestä että elinajan pidentymisestä. Eläkemenot kasvavat 15 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2085 mennessä.

3.1.2 Työeläkemeno suhteessa työtulosummaan

Arvio työeläkemenojen kehityksestä suhteessa omiin rahoituspohjiinsa eli talouden sektorikohtaisiin työtulosummiin perustuu Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2019 (*Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019. Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019*).

Kuvio 3.1.2.

Työeläkemeno suhteessa työtulosummaan vuosina 2005–2085, %

Eläkemenojen kehitys suhteessa työtuloihin on erilaista julkisella ja yksityisellä sektorilla. Yksityisellä sektorilla menosuhte oli 27,5 prosenttia vuonna 2017. Menosuhte vaihtelee 27 ja 29 prosentin välillä vuoteen 2054 asti kääntyen vuosisadan loppupuolella kasvuun. Vuonna 2017 julkisen sektorin työeläkemenot olivat 42,3 prosenttia suhteessa julkisen sektorin palkkasummaan, ja menot nousevat vielä vuoteen 2025 asti, jolloin suhde on 44,3 prosenttia. Tämän jälkeen menosuhte alkaa laskea. Vuosina 2025–2085 sektorien menosuhteet lähenevät toisiaan ja vuonna 2085 menosuhte yksityisellä sektorilla on 36 prosenttia ja julkisella sektorilla 37 prosenttia.

Vuosikymmeniä korkeana pysyvä julkisen sektorin menosuhte on seurausta aiemmista yksityistä sektoria paremmista eläke-eduista sekä yksityistämistä, joiden seurauksena työntekijöitä on siirtynyt yksityiselle sektorille. Pitkällä aikavälillä julkisen ja yksityisen sektorin menosuhteet asettuvat lähelle toisiaan, koska eläke-etuuksien määräytyminen on pääsääntöisesti yhtenäistynyt.

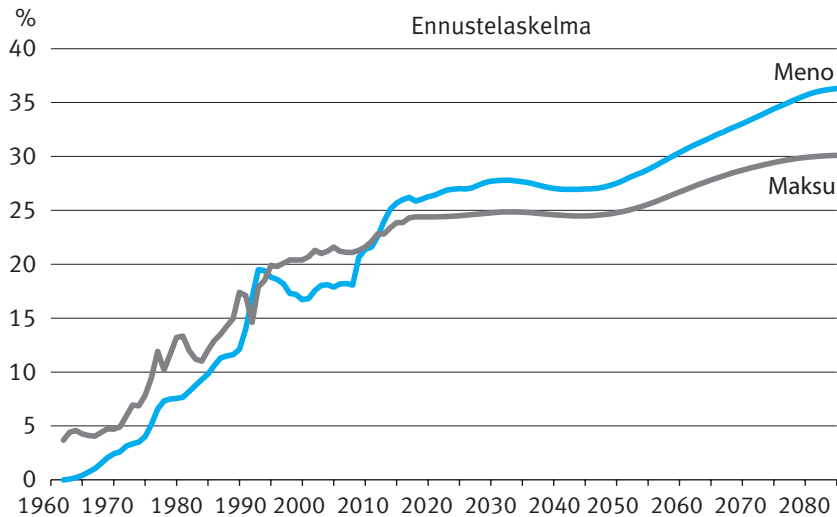
Työeläkemenon yhteismäärä sisältää opintojen ja kotihoidontukijaksoilta karttuvan eläkemenon (VEKL). Tämä eläkemeno ei kuitenkaan sisälly sektorikohtaisiin menoihin.

3.1.3 TyEL:n meno- ja maksuprosentti

Yksityisen sektorin palkansaajien eläkemenojen ja -maksujen toteutunut ja arvioitu kehitys suhteutettuna vastaavaan palkkasummaan perustuu Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2019 (*Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019*, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019. Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019).

Kuvio 3.1.3.

TyEL:n meno- ja maksuprosentti suhteessa palkkasummaan vuosina 1962–2085

TEL:n säätämisestä lähtien yksityisen sektorin työntekijöiden eläkemenot ovat kasvaneet lähes jatkuvasti palkkasummaa nopeammin etuuksien asteittaisesta voimaantulosta ja väestön vanhenemisesta johtuen. Vuosisadan puoliväliin asti menojen suhde palkkasummaan pysyy lähellä nykyistä tasoaan. Vaikka vanhushuoltosuhte heikkenee lähivuosikymmeninä, hidastavat tehdyt eläkeuudistukset menovaikutusta tällä aikavälillä. Vuosisadan loppupuoliskolla kasvava eläkeläisten väestöosuus kääntää eläkemenon kasvuun suhteessa palkkasummaan.

Piikki menoprosentissa 1990-luvulla aiheutui palkkasumman supistumisesta lama-aikana. Vastaavasti vuoden 2009 jälkeen menosuhte nousi nopeasti heikon talouskasvun ja nopean eläkemenojen kasvun seurauksena.

Yksityisen sektorin palkansaajien työeläkkeet rahastoidaan osittain etukäteen. Tämä näkyy siten, että eläkemaksu ylitti eläkemenon vuoteen 2012 asti. Vuodesta 2013 alkaen maksu on pidetty menoa matalampana kertyneille eläkevaroilta saatavan tuoton avulla. Arvio maksun kehityksestä pitkällä aikavälillä ei perustu eläkevarojen purkamiseen, vaan laskentajakson lopussa eläkevarojen määrä suhteessa palkkasummaan on korkeampi kuin ennustelaskelman lähtötilanteessa.

3.1.4 Karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste

Tiettyyn hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tuottoineen riittäisi kyseiseen hetkeen mennessä karttuneiden eläkkeiden kustantamiseen.

Arviot karttuneiden eläkeoikeuksien määrästä perustuvat Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2019 (*Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019. Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019*).

Taulukko 3.1.4.

Eläkevarat, karttuneet eläkeoikeudet ja rahastointiaste vuonna 2017, kun reaalin diskonttokorko on 2,5 prosenttia vuoteen 2028 asti ja 3,5 prosenttia vuodesta 2029 alkaen. Rahamäärät ovat käyvin hinnoin.

	TyEL	JuEL valtio	JuEL kunta-ala	Kaikki
Eläkevarat, mrd. €	126,2	19,6	52,3	202,3
Karttuneet eläkeoikeudet, mrd. €	412,6	94,5	137,0	712,1
Rahastointiaste, %	30,6	20,7	38,1	28,4

Työeläkevarojen määrällä tarkoitetaan työeläkelaitosten sijoitusvarallisuuden käypähintaista arvoa kunkin vuoden lopussa. Sijoitustuottojen vuotuinen vaihtelu vaikuttaa voimakkaasti työeläkevarojen määrään.

Karttuneiden eläkkeiden arvo on laskettu käyttäen 2,5 prosentin reaalista diskonttokorkoa vuoteen 2028 asti ja vuodesta 2029 alkaen 3,5 prosentin reaalista diskonttokorkoa. Vuoden 2017 loppuun mennessä karttuneiden työeläkkeiden arvo oli yhteensä 712,1 miljardia euroa, mikä on 3,2 kertaa vuoden 2017 bruttokansantuote.

Rahastointiaste saadaan jakamalla työeläkevarojen määrä karttuneiden eläkkeiden pääoma-arvolla. Tämä tunnusluku kuvastaa sitä, missä määrin jo karttuneet eläkkeet voidaan rahoittaa jo kerätyillä eläkevaroilla ja näille varoille vastaisuudessa saatavilla tuotoilla. Koko työeläkejärjestelmän rahastointiaste oli vuoden 2017 lopussa 28,4 prosenttia.

3 Eläkemenot ja rahoitus

3.2 Täydentävät indikaattorit

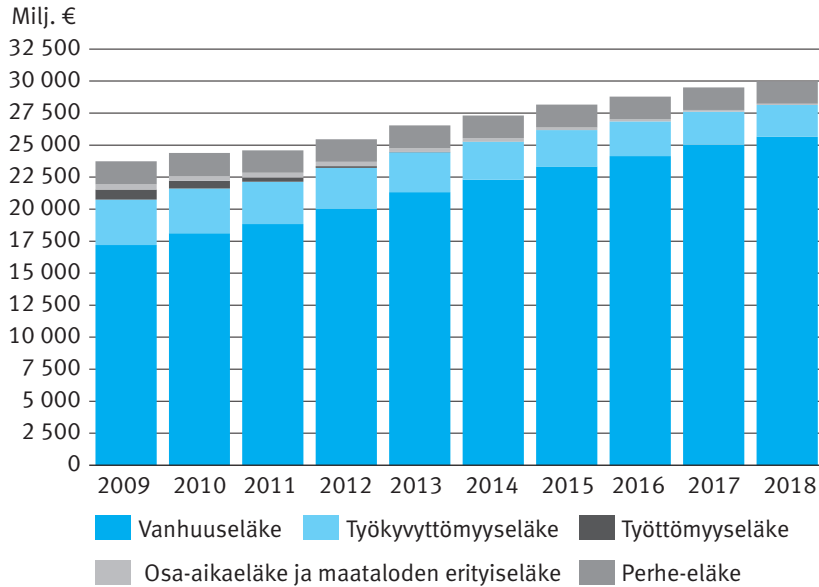
- 3.2.1 Työ- ja kansaneläkemenot
- 3.2.2 Työeläkemaksuprosentit
- 3.2.3 Työeläkevarat suhteessa työtulosummaan
- 3.2.4 Sijoitusten tuotto
- 3.2.5 Työeläkemaksujen sisäinen tuotto sukupolviakohtaisesti

3.2.1 Työ- ja kansaneläkemeno

Työ- ja kansaneläkemeno koostuu työeläkelaitosten ja Kelan vuoden aikana maksamista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, osa-aika- ja perhe-eläkkeistä sekä maatalouden erityiseläkkeistä. Työttömyyseläkkeitä ei ole maksettu enää vuoden 2014 jälkeen.

Kuvio 3.2.1.

Työ- ja kansaneläkemeno eläkelajin mukaan vuosina 2009–2018 vuoden 2018 rahassa

Vuonna 2018 maksettiin työ- ja kansaneläkkeitä yhteensä 30 miljardia euroa, josta työeläkkeiden osuus oli 28 miljardia euroa ja kansaneläkkeiden osuus 2 miljardia euroa. Koko eläkemenosta oli vanhuuseläkkeiden osuus 86 prosenttia, työkyvyttömyyseläkkeiden osuus 8 prosenttia ja perhe-eläkkeiden osuus 6 prosenttia.

Kela maksoi vuonna 2018 kansaneläkkeiden lisäksi takuueläkkeitä 214 miljoonaa euroa ja rintamalisiä ja lapsikorotuksia 17 miljoonaa euroa.

3.2.2 Työeläkemaksuprosentit

Taulukossa on esitetty keskimääräiset eläkemaksuprosentit vuosina 2009–2018. Palkansaajien eläkelakien mukaiset maksuprosentit sisältävät sekä työnantajien että työntekijöiden osuudet. Maksuosuudet on laskettu työntekijöiden ansioista eri eläkelakien määräytymisperusteiden mukaan.

Työntekijän maksu on sama kaikille palkansaajille, mutta se riippuu iästä. Vuonna 2018 perusmaksu oli 6,35 prosenttia ja 53–62-vuotiaiden korotettu maksu 7,85 prosenttia palkasta. Ennen vuotta 2017 korotetun maksun piirissä olivat 53 vuotta täyttäneet lukuun ottamatta MEL:n mukaan vakuutettuja, joiden eläkevakuutusmaksuista työnantaja maksoi puolet vuoden 2015 loppuun saakka.

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkemaksuihin vaikuttavat iän lisäksi työtulot. Apurahansaajat on vakuutettu MYEL:n mukaan vuodesta 2009 lähtien. Apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti on vajaa puoli prosenttiyksikköä matalampi kuin maatalousyrittäjillä.

Julkisten alojen eläkelaki JuEL otettiin käyttöön vuoden 2017 alussa yhdistämällä Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL). Julkisten työnantajien eläkemaksuista säädetään Kevan jäsenyhteisöjen osalta Kevasta annetussa laissa, valtion osalta valtion eläketurvan rahoituksesta annetun laissa, evankelis-luterilaisen kirkon osalta evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa.

Taulukko 3.2.2.

Keskimääräiset työeläkemaksuprosentit vuosina 2009–2018 eläkelain* mukaan

Vuosi	TyEL ¹	MEL	JuEL valtio	JuEL kunta-ala ²	JuEL kirkko ³	Työntekijän maksu- osuus ⁴		YEL	MYEL
						Perus- maksu	Korotettu maksu		
2009	21,3	22,0	25,0	28,2	31,5	4,3	5,4	19,6	10,8
2010	21,6	22,0	25,1	28,4	31,8	4,5	5,7	20,1	11,1
2011	22,1	22,2	24,9	28,7	31,8	4,7	6,0	20,2	11,3
2012	22,8	22,4	25,0	29,1	33,3	5,15	6,5	21,1	11,8
2013	22,8	22,6	24,9	29,6	33,7	5,15	6,5	20,9	12,9
2014	23,6	22,8	26,5	29,8	34,1	5,55	7,05	21,8	13,4
2015	24,0	22,8	26,4	29,8	34,3	5,7	7,2	22,6	13,7
2016	24,0	22,8	24,1	29,4	30,5	5,7	7,2	22,6	13,6
2017	24,4	22,0	23,6	28,5	30,7	6,15	7,65	23,1	13,9
2018	24,4	22,0	23,8	28,4	28,9	6,35	7,85	23,1	13,8

¹TyEL-maksuprosenteissa on otettu huomioon työnantajakohtaiset asiakashyvitykset ja tilapäiset maksunalennukset.

²Kevan jäsenyhteisöjen maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

³Evankelis-luterilaisen kirkon maksuprosentit eivät sisällä eläkerahastomaksua, joka oli 1,2 prosenttia kirkollisverosta vuosina 2013–2015 ja 4,0 prosenttia siitä vuosina 2016–2017 ja 5 prosenttia vuonna 2018.

⁴Työntekijöille vahvistetut maksuprosentit sisältyvät taulukon lukuihin ja ne ovat kaikille samat lukuun ottamatta MEL:n mukaan vakuutettuja ennen vuotta 2016, jolloin työnantajat ja työntekijät maksoivat eläkevakuutusmaksun puoliksi.

Osa luvuista on arvioita.

*Eläkelait katso sivu 44.

3.2.3 Työeläkevarat suhteessa työtulosummaan

Taulukossa TyEL:n ja MEL:n mukaiset eläkevarat sisältävät vakavaraisuuspääoman ja vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuelan.

YEL:n ja MYEL:n eläkevaroina on käytetty näiden lakien mukaista vastuuelkaa ja julkisen sektorin eläkelaitoksilla sijoitusomaisuutta. Palkka- ja työtulosummat perustuvat eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle ilmoittamiin tietoihin lukuun ottamatta tuoreinta vuotta, joka on eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista koottu arvio.

Eläkevarojen määrä suhteessa palkkasummaan on kasvanut muutamia poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta. Sijoitustuottojen notkahtamiset vuosina 2008, 2011 ja 2018 alensivat varojen määrää tilapäisesti, mutta osakekurssien vahvistuttua palattiin jälleen kasvu-uralle.

Työeläkevarojen kokonaismäärä vuoden 2018 lopussa oli 196,2 miljardia euroa, mikä oli melkein 85 prosenttia suhteessa Suomen bruttokansantuotteeseen. Eläkevarat supistuivat tarkasteluvuoden aikana noin 3 prosenttia. Työtulosumma sen sijaan kasvoi yli 3 prosenttia vuoden takaisesta.

Taulukko 3.2.3.

Työeläkevarat suhteessa työtulosummaan vuosina 2009–2018 eläkelain mukaan, %

	TyEL	MEL	JuEL valtio	JuEL kunta- ala	JuEL kirkko	Muut julkiset	YEL	MYEL	Yhteensä
2009	177,2	283,3	182,3	179,9	167,1	393,0	3,4	1,9	167,3
2010	190,8	319,6	212,0	199,9	189,9	405,5	3,3	2,5	182,6
2011	176,6	303,8	209,3	194,6	183,5	412,1	3,0	3,0	171,5
2012	185,5	326,4	232,1	215,6	202,7	417,0	2,8	3,7	183,1
2013	198,4	334,8	247,2	231,1	222,5	431,2	2,7	4,6	195,7
2014	209,0	359,5	270,2	253,8	243,0	434,7	2,7	5,6	208,9
2015	214,8	390,7	289,4	267,2	257,5	439,5	2,7	7,0	217,0
2016	218,8	414,1	310,7	288,0	280,0	439,5	2,6	8,0	225,6
2017	225,4	436,6	334,6	310,3	309,6	401,1	2,6	9,3	235,8
2018	209,9	428,4	313,4	290,0	297,4	374,8	2,5	10,0	220,8

TyEL Työntekijän eläkelaki

MEL Merimieseläkelaki

JuEL Julkisten alojen eläkelaki

YEL Yrittäjän eläkelaki

MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki

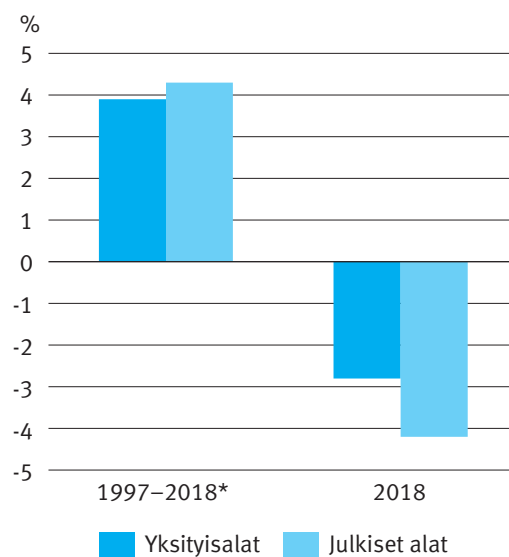
Muut julkiset: Suomen Pankin eläkesääntö, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkesääntö ja Kelan palveluksessa olevien työeläketurvaa koskevat säännökset.

3.2.4 Sijoitusten tuotto

Työeläkesijoitusten tuoton laskennassa noudatetaan Finanssivalvonnan määräysten mukaista laskutapaa. Sijoitusten tuotot sisältävät niin sanotut kassatuotot eli osingot, korot ja vuokrat sekä näiden lisäksi realisoidut ja realisoimattomat sijoitusten arvonnousut ja -laskut. Tuottoprosentti saadaan suhteuttamalla nämä sitoutuneeseen pääomaan. Reaali-tuotto saadaan, kun nimellisten tuottojen lisäksi otetaan huomioon kuluttajahintojen vaikutus sitoutuneen pääoman ostovoimaan.

Kuvio 3.2.4.

Työeläkesijoitusten keskimääräinen reaalinen vuosituotto prosentteina sitoutuneesta pääomasta vuosina 1997–2018

*Yksityisalat: Vuodelle 1997 käytetty työeläkeyhtiöiden sijoitusten keskituottoa.

Julkiset alat: Vuosille 1997–1999 käytetty Kevan sijoitusten keskituottoa.

Tuotot vaihtelevat vuodesta toiseen ensi sijassa arvonne muutosten takia. Vuosi 2018 oli heikko sijoitusvuosi. Yksityisalojen sijoitukset tuottivat reaalisesti -2,8 prosenttia ja julkisten alojen sijoitukset -4,2 prosenttia. Yksityisalojen työeläkevakuuttajien sijoitustoiminta on jonkin verran matalariskisempää kuin julkisten alojen vakuuttajien sijoitustoiminta. Yksityisalojen toimijoiden on täytettävä lakisääteiset vakavaraisuusvaatimukset.

Sijoitustuottojen vuosivaihtelun takia niitä kuvataan myös usean vuoden keskiarvoina. Koko toimialaa riittävästi kattavat vertailukelpoiset tuottosarjat alkavat vuodesta 1997. Yksityisaloilla 22 vuoden reaalin keskituotto oli 3,9 prosenttia vuodessa ja julkisilla aloilla 4,3 prosenttia.

Lähde: <http://www.tela.fi>

3.2.5 Työeläkemaksujen sisäinen tuotto sukupolviakohtaisesti

Sisäinen tuotto on se korko, jolla diskontattuna kunkin syntymävuosiluokan eläkemaksujen ja -etuuksien nykyarvot muodostuvat yhtä suuriksi. Sisäinen tuotto voidaan siis tulkitta laskennalliseksi sukupolviakohtaiseksi tuotoksi työeläkemaksulle.

Laskelma sisäisestä tuotosta perustuu historiallisen aineiston ja ennustelaskelman yhdistämiseen. Historiallinen aineisto kattaa vuodet 1962–2013. Historiallisen aineiston pohjana ovat Eläketurvakeskuksen eri ajankohdilta saatavissa olevat tilastot. Joissakin yksityiskohdissa toteutuneen kehityksen osalta on jouduttu turvautumaan arvioihin, mutta kokonaisuuden kannalta näillä arvioilla on vain vähäinen merkitys. Vuodesta 2014 eteenpäin sisäisen tuoton laskelma perustuu Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmaan vuodelta 2019 (*Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019, Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2019. Raporttiin on tehty korjaus 17.5.2019*).

Taulukossa 3.2.5 esitetään TyEL:n ja sen edeltäjälakien eli TEL:n, LEL:n ja TaEL:n mukaan vakuutettujen palkansaajien työeläkemaksujen laskennallinen sisäinen reaalityttö vuosina 1940–2000 syntyneille ikäluokille. Tarkasteltavat lait kattavat käytännössä kaikki yksityisalojen palkansaajien lakisääteiset työeläkkeet. Ainoastaan merimiesten eläkelaki jää laskelman ulkopuolelle.

Taulukko 3.2.5.

Sisäinen reaalityttö yksityisalojen palkansaajien työeläkemaksulle syntymävuoden mukaan, %.

	Syntymävuosi												
	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	2000
Sisäinen tuotto, %	6,5	4,8	3,9	3,2	2,6	2,3	2,1	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0

Eläkejärjestelmän toimintakulut katetaan eläkemaksuun sisältyvällä kustannusosuudella. Laskelmassa eläkejärjestelmän toimintakulut sisältyvät toteutuneeseen ja ennustettuun eläkemaksuun ja ovat näin ollen mukana sisäistä tuottoa alentavana tekijänä.

Eläkemaksut ovat verotuksessa vähennyskelpoisia ja eläkkeet ovat saajalleen veronalaista tuloa. Verotusta ei kuitenkaan ole otettu sisäisen tuoton laskelmassa huomioon. Tämä edellyttäisi kaikkien ansiotulojen ja kaikkien eläketulojen sisällyttämistä laskelmaan sekä tietoja ansio- ja eläketulojen suuruusjakaumista verotuksen progression takia.

Sisäinen tuotto alenee 1940 syntyneiden 6,5 prosentista vuonna 1970 syntyneiden 2,1 prosenttiin. Tämän jälkeen sisäinen tuotto pysyy tällä tasolla vuonna 2000 syntyneeseen sukupolveen asti. Aineistorajoitteiden vuoksi laskelma ei sisällä ennen vuotta 1940 syntyneitä. Näiden sukupolvien sisäisten tuottojen arvioidaan olevan vielä korkeampia kuin myöhemmin syntyneiden. Tärkein syy sisäisen tuoton alenemiseen on eläketuuksien asteittaiseen voimaantumiseen ja väestön vanhenemiseen liittyvä TEL/TyEL-maksun nousu.

Yksityisalojen palkansaajien sukupolviakohtaisia työeläkemaksuja ja etuuksia on tarkasteltu yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen syksyllä 2015 julkaisemassa raportissa (*Yksityisalojen palkansaajien työeläkkeet syntymävuoden ja sukupuolen mukaan. Eläketurvakeskuksen raportteja 09/2015*).

ELÄKETURVAKESKUKSEN
RAPORTEJA

Työeläkeindikaattorit 2019

Työeläkeindikaattorit antavat kuvan työeläketurvan tilasta sekä toteutuneesta ja ennakoidusta kehityksestä. Työeläkeindikaattorit on ryhmitelty kolmen keskeisen tavoitteen mukaisesti työuran pituuden, eläkkeiden tason ja eläkkeiden rahoituksen mittareihin. Ydinindikaattoreihin on valittu työeläketurvan kehityksen ja eläkeuudistusten seurannan kannalta keskeisimmät asiat. Täydentävät indikaattorit antavat nimensä mukaisesti lisävaloa.

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTEJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Raportteja-sarjassa julkaistaan eläketurvan arviointia ja kehittämistä palvelevia katsauksia, selvityksiä ja laskelmia.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN